

Capitulum primum.
De institutione
ordinis Cister-
ciensis. Districtio
p. de conversione.

incipiens loqui
de conversione.
illius gratiam in
uoco qui loquitur
pace in plebe

suam. et super sanctos suos. et in eos qui con-
uertuntur ad cor. Cuius est scribenda in syn-
taxi. calamum gubernare. mercedem labo-
ris recompensare. Ab ipso enim salutaris est
conuersio. quod quos potent conuertit. Ab his
misericordie uiam suam auertit. **Novicius.**

Uidetur in necessarium. ut prius quam tractet
de uirtute conuersionis. summam perstringat.
quo in loco. a quibus personis. et necessitate.
ordo noster sit institutus. ut sic posito funda-
mento. super edifice parietes spirituales ex
lapidibus uiuis. politis. preciosis. qui uolunt
super terram. **Capitulum primum.**

In episcopatu Lingonensi situm est cenobium
nomen molisimum. fama celeberrimum. re-
ligione perspicuum. uiris illustribus no-
bilitatum. possessionibus amplius. uirtuti-
bus clarum. Et quod diuicijs uitibusque diuina
non potest esse societas. uiri nimirum sapie-
tes. et uirtutum amatores altius intelli-
gentes. licet honeste in prefato cenobio
uinerent. minus tamen ipsam quam professi
fuerant regulam quam obseruarent considera-
tes. habito inter se communi consilio. ui-
ginti et unus monachi. una cum patre
suo rupto. unanimi assensu.

eadem spiritu uenerunt in locum horrois
et uaste solitudinis nomine cistercium. ibi
uiuere cupientes de opere manuum suarum. secundum

regule preceptum. **A**nno igitur domice
incarnacois millesimo nonagesimo
octauo. uenerabilis hugonis lingone-
sis ecclesie episcopi. et tunc sedis apostolice legati at-
que religiosi uiri waltheri cabilonensis
antistitis. necnon et clarissimi principis
Odonis ducis burgundie. freti consilio
auctoritate roborati. in predicto loco ad
lucum construere cepunt. Et quod cenobium
de quo exierunt constructum fuerat in ho-
nore beate dei genitricis marie. tam ipsi quam
eorum successores de eodem nouo monasterio
pagati. omnes suas ecclesias in honore ei-
dem gloriose uirginis marie censuerunt esse
dedicandas. Non multo post cum instan-
cia monachis molisimensibus. abbatem suum
requerentibus. iussu sedis viciani consensu
waltheri cabilonensis episcopi reducat. et Al-
lericus uir sanctus ac religiosus et loco sub-
stituit. Cuius sollicitudine dei gratia congre-
gante non mediocriter uallis illa claruit.
et in rebus necessarijs creuit. Quo defuncto.
stephanus uir eque sanctis natione ang-
licus successit. Et cum ad huc esset pauci-
numero. personis secularibus uenerantibus
in eis uite sanctitate. et abhorrentibus auste-
ritate. sanctus Bernardus anno quingentesimo
cum triginta ferme socijs aduenit. et
suauis iugo christi ibidem collum submisit. Et
tunc cepit uinea illa domini saluath crescere
ac dilatari. atque palmites suos exten-
dere a mari usque ad mare. et impleta est tra-
pensione ei. Hinc ei pagines. firmi-
tas. pontinatus. Clarauallis. maximus
dis. Istas quatuor domos ables tante auc-
toritatis sunt. ut altem cisterciensem
uiscerent simul. et singillatim ab eo uisa
uice uiscerent. **Novicius.** Quid est uisitatio.
Monachus. Discipline observatio.

Duo enim primitivi priores instituerunt ad
uiciorum correctionem et caritatis conserua-
tionem: uidelicet generale capitulum: et singulis
annis uisitationes domorum. **A**nno igitur
domini millesimo centesimo. xv. fundata est
domus clauuallis: cuius primus abbas erat
sanctus Bernardus. Claustrenses uero. mil-
lesimo centesimo. tricesimo quarto. Demum
anno millesimo centesimo octogesimo
octauo. sexto decimo kalendas Aprilis. conuen-
tus noster exiit de claustro cum abbatibus suis
hermano: et undecimo kalendas eiusdem mensis
uenit super montem Stromberg. Quarto an-
no descendit in uallem: que nunc dicitur
uallis sancti Petri. **M.** Cum ex hijs que
audimus ordo nigrorum et noster eiusdem sint
regule: miror cur tam disparis sit dis-
cipline. **M.** Noueris cluniacenses et
Cytheraenses unum quidem esse regulam:
sed dissimiles obseruationes. Auiunt enim ri-
gorem regule a quibusdam sanctis patribus esse
temporarium: ut multi in ordine possint sal-
uari. De habitu uero in quo maxima
uideretur esse diuersitas: audi quod dicitur. De
colore autem grossitudine non cauentur mo-
chi: sed quales inueniri possint in pri-
uata qua habitant. Aut quod uilius compari
possit. Hec de hijs dicta sufficiant. Hoc au-
tem fixum teneas: ordinis nostri auctorem
esse spiritum sanctum: institutorem sanctum bene-
dictum: innouatorem uero uenerabilem
abbatem Rupertum. **Quid sit conuersio.**
unde dicatur. et de speciebus eius. Cap.

Considerans in prefatione tua. ii.
ordinem propositae narrationis: mi-
ror contritionem ante positam gratiam conuersi-
onis: cum uideatur prius superfluum ut quis
conuertatur nisi prius de peccatis suis
conteratur. **M.** Contritio aliquando pre-

cedit conuersionem. aliquando sequitur. **Noniam.**
Nellem in hoc exemplo plari. Prius
tamen audire delectat quod sit conuersio.
unde dicatur. quod sint eius species: seu quibus
occasionibus quis conuertatur. **Monach.**
Conuersio est cordis uersio: uel de malo in
bonum. uel de bono in melius: uel de meli-
ori in optimum. De hac uersione per salo-
monem dicitur. uerte impius et non erit: sub
audis peccator quod prius fuit. Prima uersio
est ad cor. secunda in corde: tertia de corde.
Prima contritionis: secunda deuotionis: tertia
contemplationis. Conuersio ad cor: est redi-
re de culpa ad gratiam: de peccato ad iusticiam.
de uicio ad uirtutem. De hac per psalmistam dicitur.
Peccatores redite ad cor. Conuersio in
corde: est proficere in caritate: ire de uirtute in
uirtutem. donec uideatur deus deorum in syon.
id est in contemplatione. De hac per psalmistam
dicitur. ascensiones in corde suo dispo-
suit. et cetera. Conuersio de corde: est me-
tis excessus in contemplatione. Hac uisus est
celestis illa animalia. que uolant et reuertuntur.
Ibant de corde ad deum. per contem-
plationem ascendendo: reuertebantur ad
actionem rursum descendendo. Contemplatio
super cor est: unde excessus mentis in scrip-
turis dicitur. Dicitur autem conuersio: quasi si-
mul uersio. id est totalis. Secundum hoc qui
unum uicium deserit et ab alio non recedit:
se quidem uertit sed non conuertit. Unde psal-
mista orat. conuerte nos deus saluta-
ris noster. et cetera. Est et alia species conuersi-
onis: cum quis locum et habitum mutat zelo
aliam religionis. Talis conuersio sepe
fit sine contritione. Neque magnus est co-
ram deo peccatorum mutare locum et non
uicium: mutare uestem et non mentem.
Monstruosa res est sub uestitu ouium:

cor gerere lupinū. **Mo.** Nūq̃ et hoc
contingē solet. **Etiam.** Exemplum. **Mo.**
De pore clarauallis q̃ conuersus ut aliq̃ raper.

Retulit michi mirabiliter mutatus ē. **iii.**
frater godefridus monachus n̄r.
quidam canonicus s̄i Andree in colonia
cū essemus simul in placione. rem dig-
nam memoria. Asserelat sibi a quoda
monacho clarauallis bene noto relatu.
quenda clericū actu trutanū. q̃les p̄dū
sas uagari solent puincias. uenisse ad
clarauallē. nō quidē zelo ordis. s̄ ut
aliqd̃ mōsterio raper sub pallio religio-
nis. Factus itaq̃ nouici. cū p̄ totū anni
placionis sue insidiaret ornamētis et
desse. et p̄r diligētē custodiā satisfacē
nequiss. cordis sui malicie. hec intra se
cogitabat. Cū fāis suo mōchus et licet
rit mūstare. sine nota et labore ip̄s ca-
lucēs subtrahā. sic q̃ recedā. Ecce tali i-
tenacione legit p̄fessionē. p̄misit obedi-
enciā. induit cucullā. Sed pius dñs q̃
nō uult mortē peccāris s̄ ut conuertat et
uiuāt. puerā uoluntatē mirabiliter
mutauit. et uenenu in antidotū misodi-
ter conuertit. Induto enī habitu mō-
chi. contritus et conuictus. adeo p̄fecit
in s̄a religione. ut nō multo p̄r p̄pter
meritū uite ad dignitatē p̄oratus asce-
deret i claraualle. Et ut iam dicit. q̃a
eius culpa alijs s̄a est mediana. Nam
postea sepius ista reatāre solitus erat
nouicijs. et plurimū in eis edificati s̄t.
Mo. Vellem nosse unde ei talis ac tāta
fuerit mutatio. **Mo.** Ut estimo p̄ncipa-
liter ex misericordia dei. s̄ario ex uir-
te et benedictione mōchali. Ut aut q̃dā
s̄or patrū. habit monachi uirtutē h̄t
baptismi. Nouerūt multi henricū cō-

uersū de clauastro hēmenrode. ingr̄m
in grangia que uocat hart. qui testat
est sp̄m s̄m in specie colūte sup caput
cuidam nouici descendisse. cū in mona-
chiū benedict ab albe. **Mo.** Audio i
isto q̃d letificat. s̄ q̃dā occurrit memo-
rie q̃d multū me terret. Quosdā intel-
lexi uenisse ad ordinē bona intencōne.
et adolescentes magne inocēcie. qui p̄
cessu tempis respexerūt retro et meruit.
Mo. Frequēter audiui talia. Dicit sol-
tus erat dōnus Iohes arep̄ treueresi.
uir prudens. et cui satis erant nota or-
dinis n̄ri secreta. rarū esse q̃d pueri
ul iuuenes ad ordinē uenientes. q̃u
cōsciēcias pondus p̄ci nō grauat. fer-
uentes sint. ymo q̃d miserabile ē. ul
in ordine tepide et minus bene uiuūt.
ul ab ordine p̄sus recedūt. Quia nō ē
in eis timor aculatrias cōsciēcie. de
uitutibz suis p̄sumūt. sicq̃ s̄ortis tep-
tacionibz minus resistunt. Nosti fr̄m
qui infra hunc mēse de grangia uici-
na deceptus a muliere recessit. **Mo.**
Optime. **Mo.** De isto michi cōstabat
q̃d corpe uirgo fuit. iuuenis discipli-
natus. ita q̃d neminē int̄ cōuersos
n̄ros estimatū eo meliorē. **Mo.** Iere
ut dicit p̄pha. dñs terribilis in cōsilijs
sup filios hōim. **Mo.** Dicā tibi et aliud
q̃d tempibz senior n̄r̄ cōtigit i clau-
stro matre n̄rā hēmenrode. sicut illorū
relacione cognoui. **De flouuo i hem-**
menrode cōuerso de quo s̄ais dauid dicit.

Uenit illuc nō ē om̄ibz dñi. **C. iij.**
Quidā adolescētulus. multū de-
uote et humiliter petens ingressum.
Susceptus autē. sine querela cōuersa-
tus est. Hunc uero uenerabilis sacdos

David. de cuius sacrate mira dicunt.
 specialiter amabat. Cui iuuenis idē se-
 quebas et quocumque dulcia cantica de do-
 mina nostra uersa uice recitauit. Eodē
 anno flante aquilone a quo pandit
 omne malum. cepit isdem nouicius
 fluctuare. et quod periculosē temptaret scire
 uiro indicare. A quo multis simonibus
 confortatus. cum temptatio non cessaret.
 tandem de perseverantia despons. ait. Ecce
 iam recedo. diuicius quod pacior susti-
 nere non ualeo. Et scis. Expecta me
 inquit. donec uadam ad ecclesiam et orō.
 Et promissit. festinate uiro dei ad ora-
 torium. ille conato cursu rediit ad se-
 culū. timēs eius scis orōnibus retineri.
 Reuersus uenabilis sacerdos ab orōne cum
 non inuenisset. quē reliquerat in plac-
 one. gemens ait. Non est omnibus da-
 tum. scilicet ut perseveret in ordine. **Mo.**
 Stupenda sunt quae audio. Prior de quo
 supradictū est claruallus in sua et a sua
 puerione conuertit. adolescentes iste in sua
 iuuentute puerit. Quid tibi de hijs sena-
 endū uideat edicto. **Mo.** Dico sicut dixit
 scis. non est omnibus datum. In illo mai-
 festa dei misericordia predicat. in isto oc-
 cultū dei iudiciū formidet. Misereor ait
 aut misereor. et misericordiā prestato aut
 misereor. Non enim uolentis neque cure-
 tis. sed misericordis est dei. **Ho.** Procede ergo.
 quod expediri uolo quo instinctu. quibus
 occasionibus homines seculares conuertant
 ad ordinem. **Quibus occasionibus ho-**
mines conuertantur. Caplin quintū.

Qualiter cause sunt conuersiois. Quidā
 conuerti uidentur sola uocaco-
 ne siue inspiratione dei. alij solo in-
 stinctu spiritus maligni. non nulli quadā

leuitate animi. Plurimi etiā per misere-
 riū aliorum conuertuntur. uidelicet uerbo ex-
 hortacois. uirtute orōnis. exemplo
 religionis. Sunt et in numeris quae tra-
 hit ad ordinē multiplex necessitas. id
 est infirmitas. paupertas. erulescencia
 aliarum aliarum. periculum uitae. timor ul-
 expimentū gehennalis. desiderium pa-
 tris celestis. Talibus congruit illud euāge-
 liam. compelle intrare. **Mo.** Licet hec
 uideantur plabilia. minus tamen suffi-
 cient nisi annexa fuerint exempla. **Mo.**
 Quid quidā conuertantur sola dei uocaco-
 ne. ex hoc quod nunc subiungam potius ex
 emplo dinoscere. **De canoico leodiense**
ad predicationē sancti Bernardi confesso. et de aglio
quē in hys monachis uidit confitū uolentis. C. vi.

Confratres. Conradus regis roma-
 norum cum sanctis Bernardus predi-
 casset crucē in Leodio. quidā Canonicus
 maioris ecclesie perstratus in orōne an quidā
 altare uocē huiusmodi celitus demissam
 audiuit. Exi et audi. euāgelium reuertit.
 Qui mox ab orōne surgēs exiit. et uir-
 tam crucē contra saracenos predicantē in-
 uenit. Alios quidē signalat. alios ad
 ordinē suscipiebat. Qui compunctus. et
 spiritus sancti unctione inter instructus. crucem
 suscepit. non tamen transmarine illi expe-
 dicois. sed ordis. salubrius iudicās lon-
 gam crucē imprimē menti. quam breuē
 zonam ad tempus assumere uesti. Legat
 saluatorem dicentē. Qui non tollit crucē
 suā cotidie et sequitur me. non est me dig-
 nus. Non dicit uno anno ul' duobus. sed
 cotidie. Multi post peregrinacōes dete-
 riores fiūt. et pristinis uicijs amplius
 se inuoluūt. Hijs similes sunt canibz re-
 uertentibus ad uomitū. et subus loti.

pene

in uolutabro luti sui. **M**onachorum
uita regularit' uiuentiu tota crux est:
eo qd in singlis eos obediencia crucifi-
gat. **Mo.** Uideris in pferre ordinem
pgrinationi. **Mona.** Non mea si auc-
toritate ecclie pferitur. h' ordo cisterci-
ensis a sede sibi aplice indultu: ut cru-
ce signatus. ul' uoto cui libz alteri pe-
grinacoi obligatus: si transire uolu-
erit ad ordinem. cora deo et facie ecclie sit
absolutus. **Ad** si iste due cruce. ordi-
uider: et pgrinacoi. eque esset salu-
bres: indifferent fieret comutaco alii
in alium. **Mochus** ordinem deserens. i cru-
cem suscipiens. ul' qd tollerabilius est.
sine pcepto et licencia ordi- eide peg-
naco se mancipans. no xpi pgrinus.
s' apostata iudicat. **Quint** successor
petri cui specialit' comisse sunt clauis
regni celoz. multo fore salubrius int'
semp dimicare contra incentiua uia-
oru: qm foris ad repus aduersus aces
sarracenz. **Quibusda** tamen conu-
uolentibz. scis bernardus no consensit.
s' cruce signari pcepit. **No.** No me
penitet hanc mouisse questione: qd
multu me delectat tale audiuisse so-
lucione. **Mo.** Scartus est ia fatus
clericus scm bernardus cu loco suo
walthero. ad clauualle: f'qz sit ibid
ambo mochi. Contigit p idem tpe ut
conuent' a clauualle mittendus in al-
na mosteriu frim regulariu: eo qd idem
fres redde se ordini consensisset. **Habe-**
bat autē sepe dais leodicesis magnu
desideriu eundi cu fribz ad ipm locum.
s' timuit dice pri. uerens ne forte depu-
taret leuitati. **Conuul** qz ad dnm. o-
rauit qren sibi reuelaret qd facere deber.

Et facta e uox ad eu. **Pete** qd uis: et
fiet t. **Tuc** accedes ad altrem suu audac-
ter: dixit. **Pater** si esset uolunta ura
lilent irem cu fribz istis. **Et** respondit.
Uade cu eis in noie dmi. **Missus** est ta-
ipe qm walther' cu nouo conuentu i al-
na. **No** multo pr' fuis est por i eodem
loco. **Die** quadam cu ei un' mochor de co-
fessioe signu faceret: ille eo qd sexta dne
nre psallet. inuit ei ut modicu expec-
taret. **Interim** pullata e sexta: et intuit
choru interq. **Stante** pore in stallu suo:
angls dmi ut pea patuit in figa et habi-
tu eiulde mochi qsi factur' confessione ad
pore se pedes pstrauit: que cu lenare
ueller disparuit. **Et** reuisus in se por in-
tellerit anglm fuisse mochi confiti uo-
lentis: et confessionis repulsa sibi qda
modo ipeantis. **Mo.** **Halde** miror qd
angls scis dmi sic humilit' se pedibz hois
psterne dignat' est. **Mo.** **Cu** nobis a
platis nris negat. qd saluti nre impen-
de tenent: maxime qd ab anglis nobi
deputatis utiliter suggerit: qsi ipis in
hoc resistit. **Angls** uero homi tamq ce-
lu terre. tamq auru luto se pstrauit:
ut ex ipso sco illi negligencie expraret.
et timore paulsu. de certo cauacoe efficiet.
Hinc est qd saluator in euangelio dicit.
De qui scandalizat unu ex pusillis istis.
Et post pauca. **Angli** eoz semp uident
faciem pris mei qui in celis est. **Exple**
ta hora canonica. **pore** uocato ad se mo-
cho: dixit ei. **Modo** fac confessione tua.
Cui cu ille responderet. bn expectabo dne
usq in crastinu: in hec uerba prupit.
Hodie no gustabo: nisi audia confessione
ne tua. **Erant** eni hora prandij. **Et** ad-
quieuit ille. **Ex** illa hora pore deo pmi

sit. quia nulla eius occupatio. nulla occasio. non inceptio psalmi. neque cursus genitricis dei marie ab audiendis confessionibus abstraheret. cum signum confessionis uideret. factis uero gressibus. cum propter corporis debilitatem ad poratum non sufficeret. labore marthe commutauit in quietem marie. Hinc enim deo ut singulis diebus psalterium ex integro decantaret. sic quod uirtutibus plenus. migrauit ad dominum. coniunctus ceteris sanctis angelorum.

Waltherus compatriota eius qui hec que dicta sunt domino henrico abbi nostro recitauit et ipse in. cum aperit dissolutus et esse cum christo. dicebat cotidie in oratione. quando ueniam et apparebo ante faciem dei. uox illi diuina respondit. Regem in decore suo uidebit oculi tui. Qui cum moreretur. stella lucida die clara super locum migrationis eius apparuit. ita ut in tota illa paruita uideretur. **Mo.** Sans credible est quod uisio stelle illius radiantis. meritum designauit anime egrediens. **Mo.** Recte moueris. hoc autem scias. quod rarissime contingit ut sole existente in superori emispha. stella aliqua uideatur. Ad uero super morientem stella uisa est. signum fuit quod sancta illa anima in magna uirtutum claritate christo soli iusticie coniuncta est. **Mo.** Non miror si de eos quos tam euidenter ad conversionem uocant. tam excellentem in morte glorificat. **Mo.** Dicam tibi adhuc conversionem unius monachi. in qua pendere potis quia ibi sola operata sit uocatio siue inspiratio spiritus sancti. **De genardo alle que**

dominus euerhardus plebanus sancti iacobi in
ecclesia colonia ante uisionem uidit. C. vii.
 sancte marie ad gradus in colonia. erat quidam canonicus nomine genardus.

etate ad huc floridus. et mundi uanitatibus satis deditus. In quadam solitudine cum statim esset ad eandem ecclesiam secundum consuetudinem. affuit dominus euerhardus sancti iacobi plebanus uir iustus atque religiosus. et propter suam sanctitatem omni ciuitati reuerendus. Qui cum uenisset ante ostium chori et intrasset. contemplatus est eundem genardum in tonsura et habitu monachi cisterciensis inter canonicos suos stantem. et miratus ualde dicebat intra se. Quomodo factus genardus monachus. Et cum intellexisset postea uisione fuisse. hoc de illo in corde suo iudicauit. quod postea rei euentum comprobauit. Et quia consilium diuine dispositionis mutari non potest. omnimodis in illo impleri necesse fuit. quod de eo deus postmodum elapsis temporibus. idem iuuenis non sine multorum admiratione ualedicens secundo conuersus in claustro. factus est monachus in eodem cenobio. Ad cuius cognouisset predictus sanctus hemenrode uenit. genardum uisitauit. et quod de eo uidit omnibus nouitatis recitauit. Hec in decessu sunt a nonno frederico monacho. qui tunc prior fuit. cum uir sanctus ista perorauit. Idem genardus tamen profectus. ut domino humano primo uallis sancti petri albi succederet. et non modicum per eum locus ipse tam in religione quam in possessionibus proficeret. Ad si tibi minus suffecerit hec noua exempla. referam etiam de uerbis sancti bernardi testimonia satis uera. **Monachi.** Que nondum legi. audire delectat. **De consilio ne mactelini clerici episcopi moguncie.**

Qum ingressus fuisset **Cap. viii.**
 aliquam regnum germanie sanctus bernardus abbas. pacem refoitum inter lutharium regem romanorum. et predecessoris eius henrici nepotes. moguntinorum episcopo albertum

noīe. clerici suū gualtelmū sic ei nomen
erat. obuiā ei misit. Qd ai se missū di
cet a dñō suo ad seruendū ei paulisp
cū intuit' uir dei dixit. Alius dñs te mi
sit ad seruendū sibi. Et ai ille ad uita
sā expanseēt. asserēs se ab epō missū.
respōdit bñs Bernardus. Fallis. maior
dñs misit te xpē. Tūc primū intelligēs
quorū simonē uibraret ait. Putas me
monachū uelle fieri. Absit a me. nec co
gitauī. n̄ ascēder in cor meū. Nichilomi
tū illo rēnuente. famis dei affirmabat
omino fī debē. nō qd ip̄e de se cogitauerit.
s; qd dñs de illa disposuit. Q' in eodē uisus
mūe. ualedicēs seculo fāis ē mōchus ī
claraualle. Ecce. ubi in isto uoluntas
cōuertēdi. ī quo sola opata ē uoluntas
sp̄s s̄cī. **Mo.** Placet qd dicas. s; dic qd
exemplū de hoc qd quidā exūso cōuer
tant' solo instinctu sp̄s maligni. **Mo.**
Exemplum p̄sto est. **De conuersione**

magri Stephani de uitreio. C. ix.

Egitur in uita iā dā p̄is. tēp̄e
quodā uenisse ad clarauallē

magrū Stephānū de uitreio uirū mag
ne sciencie. ut putabat' grā cōuersioni.
De cui' aduētū ai tota uallis exultat.
aduētū tantū uiri cōsiderās. bñs ber
nardus in hec uita p̄cipit. Diabolus
eū adduxit. Solus uenit. Solus reuer
tetur. Ad hoc enī uenerat. ut qdā noui
cios q̄s in l̄atura ip̄e informauat. ad
seculū reducēt. Ne scīs p̄ scandalizar.
pusillāmines hoīem recepit. quē n̄ p
seueratūri sciebat. ut nouicius fieret
cōsensit. At sp̄s malignus ai toto illo
anno p̄ os sui mancipij in aure noui
ciōz sibilaret. nec p̄ficet. q' ad illorū
ruinā adduxat. Solū scdm p̄phā uiri

dei cum multa confusione reduxit. Iudi
et aliud exemplum de uicino. **De cōuer
sione gormini sacerdotis. q' de placōe ai**

Aenerūt ad nos furtu fugit. **C. x.**
Duo sacerdotes gironagi. ingres
sum petentes. De quor' p̄seuerancia cum
pene nulla esset sp̄s. negatū est eis qd pol
tulabant. Uno discedente. alter ai no
men erat gorminus ip̄ortunitate sua ut
reciperetur obtinuit. Qui uir p̄ sex ebdo
madas in placōe stetit. et nocte qdā
infra matutinas ei mandatis qui cum
adduxat obediens. cum furto recessit. **No**
forte simplici intencōe uenit. **Mo.** Ne
quaq'. Cū ad huc ai loco suo esset in hos
picio. et patetur difficultatē in recipiē
do. dicebat alter ad alē. Sine. Hec m̄
nobis sint graues. tamen eos decipiem.
Hoc quidā consorū uiror' illis ignoran
tibz audiuit. Nō nullos cōuerti ex qdā
leuitate animi. sepius sum exptus.

De canoico quod coloniense q' aīq' iduēt

Aenit ad nos habitū resiliuit. **C. xi.**

Adolestēns quidā canonicus in co
lonia. magis ut postea rei exitus plau
er quādā leuitate mētis q' deuocōne cō
uersionis. Qui suū nobis ap̄ens p̄posi
tum. iuuenibz maxime nris nō p̄uū fe
cit gaudiū. Dñs genardus abbas n̄
intelligens solam in causa esse leuitatē.
eo qd delusit uestimēta sua. sola q̄pe
tunica indutus uenit. ai tamē satis ro
garetur suscipere iuuenē nō consensit. Q'
mor eadē uia qua uenat redyt. nec ali
qū postea alicui cōuersionis mencione
fecit. **Itē de alio iuene q' de placōe grā**

soluēdoz debitoz exēctus. n̄ ē reus. xij.

Alius quidā iuuenis adolestēns
lene natus et diuitū fili ad nos

parentibus ignorantibus uenit: et ut reaper-
tur facile obtinuit. Nolo enim notia tam
huius quam superius exprime. Spans ad huc
eos reuersuros: ne forte ex hoc piamt
diffusione. fuis itaq; nouia. uir tribus ul
quing diebus elapsis uenerunt amia ei dole-
tes: et ut reuerteret ad scdm. plimis ex
hortantes uerbis. Hauerat eni quanda su-
mam pecunie pdidisse nescio quo ludo:
et magis ex dolore qm deuotione iussu.
Et cum no pfacient: suaserunt ut debita
sua solueret. et statim rediret. Sicq; non
in s; dolo ab amicis extractus: no e re-
uersus. et cum sollempne uotu feciss;
inter manus domi albatas: et ppter hoc
coram clero ab eo tractus fuiss; in cam
p lras legati. alijsq; modis quib; potu-
it se defendit. asserens se iussu ex qda
leuitate et turlacione animi. Qd si
uerum no ess; exempli domi henrici
albatas nri imitatus fuiss;. **Ho.** Hoc
qd sit audire delectat. **De conuersioe
henrici ablatas. Caplm. xiiij.**

In ecclesia Sunnensi idem henricus ca-
nonicus fuit: plures habens redditus.
Inspicante deo fallax scdm occulte dese-
ruit: et desiderio ordinis cisterciensis ac-
census ad domum nram conuisionis gra-
uenit. Cum ad huc ess; in hospicio. duo
milites fres eius. fuga eius intellige-
tes. et sicut hoies seculares carnalia
spiritualib; et temporalia eternis pponen-
tes: unde gaude debuerunt turlati suu.
Et puto gradu ueniētes pmiserunt pue-
rum qui ei qsi ex pte matris loqueret:
ut tali occasione a conuentu abstraher.
Que cum in locu insidiaru idem puer
duxisset: accurretes milites in equo i-
iectum nolente et reluctantē. cu dolore

totius conuentus reducerunt. **N**ondum
enim habitum induerat. **P** aliquo tempus cu
eis comoratus. cu iam securi essent de co-
nueru fugit: indutoq; habitu spem tota
reuisionis exclusit eis. **N**on iste fecit si-
cut duo superiores: qa no leuitatis uiciu
s; uirtus pstantie in conuisione fuit. **H**oc
exemplu et alia quedā que hic edificatio-
nis causa scripturus sum: in omelijs mo-
ralib; de infancia saluatoris posuisse me
memini. **No.** Puto graue ee patm: no
uicium redire ad scdm. **Mo.** Qnta sit
culpa: facile ppendit ex pena. **De mise-
rabili morte leonij apostotatis. C. xiiij.**

Prius qm uenirem ad ordinē
in ecclesia scē marie ad gradus in
colonia Canonici quida fuit: qui uale-
dicens seculo. religionis habitum in hē-
menrode suscepit. **N**omen iuueni leo-
nius: et erat michi bene notus. **H**abebat
hic fratres. milites in seculo satis pote-
tes. **Q**ui cognita eius conuersione tur-
lati sunt: uenientesq; ad claustru. mlti
uerbis suaserunt ut rediret ad scdm. ordi-
nis austeritate ei pponetes. **E**t qa obli-
gatus erat debitis: aiebat hoc ee raco-
nabile ut rediret debita solueret: sicq; si-
ne querela reutes. dno seruiret. **E**t p-
miserunt q; eum reduceret. **Q**uor; uerbis
miser seductus. exire consensit: iunici-
laq; no obseruans. **Q**d uidens don-
hmann ablas ingemuit: et cu multo
cordis dolore militib; dixit. **H**odie frem
uestru eiacentes de pado: deponitis in
inferno. **R**eiusus ad plenda sua deterior
fuis e qm prius: magis opam dans exple-
dis uicijs qm soluendis debitis. **P**ost
annos aliquo grauit infirmatus: iusto
dei iudicio ex nimietate infirmitatis i

furore uersus est. Quē cū sui monerēt
de cōfessioe et de sacra cōmunionē: uer-
ba salutis nō attendit: s; q̄dam muli-
erculas cū quib; sanus peccauat prius
nomib; crebrius uocauit. Salsis etiā
catulis carnes illorū calidas: q̄si p̄reme-
dio capiti eius nudo iposuerūt: s; nich-
il ei p̄fuerit. Non enī potuit carnes ra-
bide sanare penā apostasie. Audi et
aliud exemplū: de alio nouicio. *Ite de*

horrenda morte benneconis nouicij. i. q.

n̄ liceat nouicijs redire ad sc̄lm p̄ uot.

rv.

Benes quidā benneco noīe de uil-
la palmsdorf oriundus: meā in pla-
cone nouicius fuit. Vir quidē grande-
uus: s; circa p̄positū religionis minū-
deuotus. Multis modis temptatus. et
in temptacōne uictus: cū nō acquiesceret
consilio fratru: sicut canis ad uomitū:
sic miser cōuersus est ad sc̄lm. Sc̄da ui-
ce id attitans. p̄uentus infirmitate i do-
mo p̄pria in habitu seculari diē clausit
extremū: nullū penitēcie demonstrās
indiciū. Qui cū morerē: tantus fuit
circa domū flatus uentoru: tanta sup-
tectū multitudo coruorū: ut excepta una
uetula omēs de domo territi fugerēt: i
morientē desererēt. Ecce quali morte
moriunt: qui a deo recedūt. *No* Puto
q̄a flatus ille uentorū et turba croca-
tancū coruorū euidentis fuit signū p̄ni-
cie demoniorū. *No* Plane ita ē. Aut
enī saluator. Nemo mittens manū
ad aratru. et respiciēs retro: aptus ē
regno dei. Miles iste q̄ p̄ apostasiam
retro respexit: de culpa nō penitēdo. mi-
nistis gehenne gaudiū fecit. *No* Si
tanta est culpa nouicio redire ad sc̄lm:
q̄d est q̄d sc̄is benedictus p̄cipit. ut p̄

lecta regula nouicio. in hec uita dicat.

Ecce lex sub qua militare uis. Si po-
tes obseruare ingredē: si nō potes li-
ber discede. *No*. Mauult sc̄is pater
int̄ duo nouiciū discedē tempe placōi:
q̄ iam mōchū post diē p̄fessionis. Un-
de cum liberū iudicat a loco. nō a uoto.
It̄ enī taceam de hys qui iā habitum
religionis induerūt: qui semel ac sc̄to
in facie capli stabilitatē suā p̄miserūt.
secularib; p̄sonis qui solo uilo uotū fe-
cerunt. inter manus abbis. neq̄q̄ lic-
tū est uitā secularē sectari. ul' matrimo-
nio ligari. Circa nouiciū in necessita-
te dñs papa dispensat. ut ad ordinem
trāseat mīacōe: s; n̄ p̄mittit ut ad uitā
redeat secularē. Ecce ex hys que dca s̄t
dimosce potis quosdā dñi sola uocacō-
ne dei: alios solo instinctu sp̄s maligni:
nōnullos quadā leuitate animi.
Ad autē quidā conuētiā p̄ mīsteriū
aliorū certū est: q̄a sicut olim intal-
nacio dei cortina traxit cortinā: ita ho-
die in ecclia dei frater trahit frēm: i hoc
trib; modis. Sermonē uidelicet: ordōne.
exemplo religionis. Ecce funicls tri-
plex qui difficile rumpit. *No* De hy
exempla requiro. *No*. De cōuersioe
henrici cōfracti de claraualle. ca. xvij.
Claraualle ante hos undecim āno:
monachus quidā henric noīe defunctus
est: uir grandeuus et sc̄is. Corpe q̄dē
contractus et cōfractus: s; corde multū
diffusus ac dilatatus. Multas hic ha-
lebat a deo cōsolaciones: plimas reue-
laciones. sp̄u pollens p̄phetie: nullius
expers sp̄ualis gr̄e. I. venerabilē hunc
uirū tempe gñalis capli ables freq̄
talant: quos plurimū suis sermōib;

edificabat. **Q**uic familiaris erat
donus genardus abbas n^r. cui int
cetera narrauit totū ordinē p^ruisionis
sue. Cum scis bernardus p^rdicaret
crucē in dyocesi cōstanciensi. Ingit
eundē henricū interesse sermoni. Qui
cū esset homo diues et potēs multa
habeens castra. et cū diuicijs infinita
crimina. sermone uiri dei p^ruictus.
ait ad ipm. Dnē. si me nō terret illa
cōsuetudo qm̄ intellexi esse in ordine
uestro. salz qd uenientes ad uos in
different ad diuisas emictitis regio
nes. ego me uobis reddem i contineti.
Cui uir scis respondit. Ego sub p^rdicō
ne te nō recipiā. s; hoc tibi p^rmitto.
qā si in claruualle mōchus fuīs. ibi
moreris. Audito hoc uerbo mor se
reddidit. scis qd est int^rpres abbas.
eo qd multū lingua. gallica uidelz. et
theuthonica multū foret expedit. Uides
hoc quidā balistari^r seruis eius. homo
crudelis et prius ad fundendū sanguinē.
nimis de conuisione dñi turlatus. telum
baliste. inposuit. ut scm̄ abbatē feriret.
Statimq; ab anglo dñi percussus. retror
sum cecidit. expirauit. De cui^r tā repe
tina morte henric^r teruitus. et maxie
de p^rdicōne aie cōtristatus. scens abbas
scitacē et insignis potēciam. cecidit ad
pedes eius. humilit^r et cū multa istan
cia supplicās. qten^r miserū de facie ifer
ni suscitādo liberaret. Cōpassus uir le
atus tā unius dolori qm̄ alteri p^rdicōi.
fletis genibz deū cū lacrimis exorauit.
et mortuū celerius suscitauit. Q^d susci
tatus. ad suscitātis pedes corruit. et
ut se in cōuersū suscipet. cū multis sus
pirijs petiuit. Cui uir scis respondit.

Sao qd naturalit^r pterius sis ac dis
tortus. nec expedit ut sis int^r religio
sos. s; uolo ut crucē suscipias. mare m̄
seas. ut cū sarracenis cōfigēdo cū fini
aris. Et fecit sic. Crucē accepit. mare
transiuit. cū inimicis crucis dimicauit.
et in cōflictu necatus. ad deū miguit.
Eodē tempe mulier quedā palitica cla
mauit post hōmē dei. sanitatē ab eo
postulans. Et cū sequi nō ualēt. iā enī
p^rcessat. misertus illius hericus lenauit
eā in equū suū. quā scō p^rntans bñdōe
p^rcepta deposuit. Que sana frā stetit.
et ipis pedibz gaudēs ad ppria remeauit.
Hec ab ore dñi genardi audiui. Iste est
henricus qui tempe quodā ab eodē scō
p^rē in ptes remotiores missus. glacie
sub pedibz ei^r fracta. longius s; unda
tractus. mirabil^r est illius bñdōne re
ductus. Ecce iste simone cōuictus ē. Sed
qd quero exempla de remoto. cū hoc
qd de alijs recto. impletū gaudēā i me
ipso. *De cōuersione auctoris hui^r opusculi.*

Eodem tpe quo rex *Caplm. xvij.*
philippus pmo uastauit dyoce
sim coloniense. cōtigit me cū dñno ge
uardo abbe. de mōte scē walpurgis ire
coloniā. Et cū me i uia cū multa istan
cia hortaret ad p^ruisionē nec p^rficet. retu
lit in uisione illā glōsā claruualis. in
qua legit^r qd quodā tempe messis cū cō
uentus in ualle meteret. bñā dei geni
trix uirgo maria. et scā anna mater eui.
ac scā maria magdalena. de mōte uen
ientes. quodā uiro scō qui stabat ex ad
uerso aspiciēte in uallē eandē i magna
claritate descenderūt. mōchōz sudores
terserūt. flabellis manicar^r suar^r uē
tum ad mouerūt. et reliqua q̄ ibidem

posita sunt. **S**ermone huius uisionis in tantum motus fuit. ut abbatem permitte-
rem me non uenturum nisi ad eius domum
gratia conuersionis. si tamen deus mihi inspi-
raret uoluntatem. **A**strictus tunc fuera
uoto pegrinacionis ad sanctam mariam ru-
pis amatoris. quod maxime me retinu-
it. **Q**uod post menses tres expleta. nullo
amicorum meorum sciente. sola dei misericordia
me perueniente et promouente. ad ualle
sancti petri ueni. et quod sermone de cepam
nouicius fuit ope ostendi. **S**imile pe-
ne contigit frater gerlaco de dunge. monacho
nostro. **M**o. **N**on erit in utile hijs qui ad
huc in seculo sunt. exempli gratia talia
audire. **M**o. **D**e gerlaco de dunge occasio

ne cuiusdam simonis conuerso. C. xviii.

An te hos tres annos domini hen-
ricus qui nunc est abbas noster dum uice ab-
batis de Claraualle uisitare in frisia.
contigit eum hospitari in castro cuiusdam mi-
litis nomine suederi. In quo cum multum de
uote susceptus esset. ut ei consuetudinis e-
retraxit ibi quedam mirifica que in ordine
nostro contigerunt. Et cum adesset predictus ger-
laco filius fratris eiusdem militis. canonicus
maioris ecclesie in traiecto. sicut terra bo-
na semen ubi in agro cordis sui suscep-
sit. et non multo post fructum ex eo ce-
triplicem fecit. Qui sicut in postea impla-
cione retulit. ex illa hora propter conuer-
sione cepit fluctuare. et qualiter conceptum
ardore extinguere. diligencius cogitare.
Facta igitur occasione. ne notaret quasi
ad studium parisiense preerat. ubi cum mo-
dici tempus stetit. ad nos conuenit. Et
hijs duobus exemplis pater quidam simonem
conuertere. ut impleat illud apocalypsis.
qui audit dicat ueni. Qui audit uo-

cem domini se uocantis per internam aspiracio-
nem. iustum est ut et alios uocare stude-
at. per sermonis exhortacionem. **N**ouici.
Fateor in ista suffice de sermone. nunc
precebas obsecro de oratione. **M**o. **S**icut mil-
tos conuenit exhortacio sermonis. ita
plurimos ad ordinem trahit iustus orationis.
Inde apostolus iacobus dicit. **O**rate per inuicem
ut saluemini. **A**ngulum enim ualeat deprecacio
iusti assidua. **C**uius efficaciam per exempla
subiecta plenius agnoscet. **D**e conuersione

adit heria germani regis francie. C. xix.

Atempe quodam ut henricus germa-
nus regis francie ueniret in clarauall-
lem. locuturus beato bernardo super quadam
seculari negotio. **T**otum enim conventum uisi-
tans. illius se orationibus commendauit. **C**ui
ueniabilis abbas inter cetera uite saluta-
ris monita respondit. **C**onfido in domino
te non moriturum in eo in quo nunc es statu.
sed uelociter expimento plabis. quantum tibi
istorum placet orationes quos expetisti. **Q**uod eodem
die placuit est non sine multorum admiracione.
de tanti iuuenis exultantes conuersione.
Sui cum lugebant. et tamquam mortuum cer-
neret. ita in consolabili euulabant. **N**o.
Non miror si cito potuit conuertere. qui se
habilem exhibuerat uisioni. **M**ona.
Quod si illius conuersionem magis assari-
bis eius meritis quam orationibus iustorum. **A**u-
di quod hec actum sit. **C**um socij ac tota fa-
milia henrici ut iam dixi deplangeret.
andreas quidam parisiensis ex nimia in-
pacencia doloris quasi in furore uersus
dominum suum ebrium. insanum. metisq. im-
pote uociferabatur. neque conuicijs neque blasphemis
parcens. **E**t cum henricus uisum sanctum
deprecaretur ut per illius conuersionem opam-
daret. respondit. **N**e sis per illo sollicitus.

anima eius modo i amaritudine est: tu
us est ille. Et ai repetet audiente an
drea hoc uerbu: ille sciam religionem
plurimu abhorrens: talia in corde suo ta
ctus uoluerat. sicut postea confessus e.
In hoc te nuncio falsu ee ppham: de hoc
enim certus sum qd locutus es iibu et n
fiet. Hoc t cora rege et principibz i celeb
conuentu i peralo: ut falsitas tua oibz
innotescat. Et ai alia die recederet mala
omnia monastio impcans. et ualle fundit
subriti desideris: in ipa nocte uictus
et qsi uinctus. thente se gra et uim fa
ciente spu dei uix diem expectare po
tuit: et ad monasteriu reuertens. aucti
mirantibz. Alteru se saulem exultedo
bro uiro se reddidit. Ubi queso i isto
fuit conuertedi uoluntas: siue conuer
sionis habilitas. Ecce andreas iste q
tum in ipso fuit a gra se auertit: si ut
orionis scoru ausu potent dicit. **Mo.**
Mira sunt hec et stupenda: i in scdo
iustoz oraco peccatoribz e appetenda.
Mo. De conuersioe cuiusdā qui alia an ostiu
porte nocte apparuit in spece infantis.
A domo nra quida mo **Caplin. xx.**
nachus e: qui ad ordine uenies. gma
nu suu que unia habuit. ad huc con
sioni minus habilem ppter etate i se
culo reliq. Timēs eni seculi ipedimen
tū retiri. eiusqz p hoc conuersioe ipedi:
cotidie dnm exorauit. maxime tū ei
genitrice. ut illius suis pabz accelera
re dignaret conuisione: cui in scdo pi
culosam ee confidauit habitationem.
Mouat pueros a suo pposito facile pos
se auerti. Attendens pius dñs pii mo
nachū circa germanū studiū: cordi
albis imisit ut puerū susceper: que

infra ānos sine officij sui piclo susce
pio potuit. La nocte qua habitū in
duit: quida ex sacerdotibz huiusmōi uisi
one de illo uidit. Uidebat ei qd matna
pulchrima an ostiu monastij staret:
et puerū pulchrū in brachijs teneret.
A quo interrogata. cui esset puer ille:
respondit. filius illi mōchi e. frēm ei
nomine designas: simulqz nomie no
uicij intrantis exprimens. Et sicut ipse
intellerit qui hac uisione uidit: ipa
matrona pulcheria bta dei genitrix
fuit. Scdm aplm qui aliu uerbo l' ex
emplo ad bene uiuendū i format: huc
pfecto tamqz ppiū filii xpo genat.
Ad autē eundē nouiciū uenabilis uigo
maria ad ostiū mōstery qsi mat' filii
dignata est pntae. dedit patenē itel
lige ei conuisione pdañ mōchi suis
orōnibz p ei magna mita obtinuisse.
Mo. Satis ex hys cognosco uirtutē orō
nis: superest ut cognosca et uirtutē q
est in exemplo religionis. **Mo.** Hoc
scias qz multa cotidie sine exhortacoe
sermonis. nullis spitalibz adiuti orō
nibz p sola exempla religionis ad or
dine trahunt: et p quedā signa deuo
conis discipline. ul' scitatis que uidet
conuertuntur. **De theodico i bñardo mō**
chys q obuisione unie uenie i seplia mortui
Rat' Theoderic' de pcept' uisioe. xxj.
mōchus nr. ai ad huc adolescēs
esset in scdo. sacerdotē quendā cognatū
suū iā nouiciū uisitare uenit: si nō ut
conuertēt uenit. Contigit interim frēz
mortuū sepeliri. Quo seplto: ai con
uentus dca antiphō. clemētissie dñe.
arca sepulchrū hinc inde ai mltā hū
ilitate ueniā petet. dicētes. dñe misere

sup pccore: ita est puctus. ita ad conuersione est accensus: ut qui prius a dno geuardo abte amonit: conuerti noluerat: ab illa hora ut susceperit uir multis pccatibz obtrinet. Talem modum sue uisiois sepius in recitauit. tempe sue pccatois. Recitauit in et fr bernardus mochtus noster. i uul ario mosterio ad uisione similis uenie pmi uoluntate dntedi se cocepisse. **No** Muroi qd res ta modica. tam magna salute opatur i aia. **Mo.** Qd de hoc miraris? Qntu ad massa multu modica e pillula: s qntu ad ef ficiacia. uirtus illius maxima. Omnes corpus uenas purgat: humores solu et ciat: infirmu ad sanitatem dnt. Si tanta uirtus consistit i pceptone uni cor palis pillule: qre mirari debes maiore esse. et ideo maiore q spualem. i uisione uni uenie. Audi et aliud. **De uisione domi Adolphi epi Osnburgensis. Ca. xxj.**

Nobilis adolescens domus Adolphus nunc epi Osnburgensis. canonicus fuerat maioris eccie in colonia. Hic cum tempe quoda ad Campu domu ordinis nri uenisset: et post missas ad oratione in oratorio staret: uidit qm mochi ta senes qm iuuenes ad diuisa currentes altaria. ad discipulas suscipiendas nudabant dorsa sua cofitente humilitate pccata sua. Que uisio sicut in quida eius familiaris narrauit. tui bonu opata e in corde adolescentis. ut abire no possit: s lecti pompa stepne. et totu se ad deu conuertens. ibidem manens sacru religiois habitu suscepit. In quo tui pfect: ut no multo post. tu ppter nobilitate. tu ppter religio sitate. in pdca etia apice dnteder epale.

De conuersione henrici camerarii. C. xxij.

Nosti henrici camerarii nri: huius conuersione talis fuit. Cu esset clericus et maioris eccie in treueri Canonici. atq multas alijs ecclesiasticis stipendijs onerat: tempe quoda infirmus est. Spe igit reuipande sanitati: accepta secum pecunia colonia descendit nauigio pposit: ut phisicos quor illic copia est consulere: et ex ipa aeris mutatione aliquo remediu paper. Uenies q cont mosteriu nri: loca nome requisit et agnouit. Dicen se uelle hospitai in mosterio: pueros suos ad altem p equis quibz ascender pmissit. et accepit. Eade nocte nescio qd uidit. ul quo instinctu conuersus fuit: mane familia sua stente cu naue remisit: et habitu regularit indues. nobiscu p mansit. **De conuersione gerlaci sacer**

Rat gerlacus sacerdos dotis. C. xxij. **N**er mochtus nri ppter signa uni deuocis qm in quoda mocho nro uidit: sicut in cofessus est. primu amoe conuersionis accepit. Die quada cu mochtus ille que lene nosti missa in cuius prochna celebraret: tanta scdm consuetudine gram lacrimar: ut glaciis q ppter misteriu ex late stabat. eande cofiderans gram. amiras dnm glificari. Ex illa hora cepit ordine dilige: ut n quietet. donec unus ex ordis psonis fiet. Multa r adhuc dicit posse de hys qui exemplo alior uisi sunt: si breuitati studendu est. **Mo.** Ex hys q iam audiui: certu est alios dnti p sermoes exhortacois: alios p uirtute oronis: nonnullos solo exemplo religiois. **Mo.** Dictu est supius. adhuc alias et cas

multiplices. que multis occasiones st' con-
sionis: scilicet infirmitate. paupertate. cap-
tuitate. nota alicui' infamie. picl'm
p'ntis uite. timore gehennalis pene.
solu' desiderii celestis patrie. *No. De*
hys p'or ut exēpla subiūgas. No. Qd
quosdā cōpellat infirmitas. dicit. cōti
die uidemus. De loderwico milite ppter

Ante hoc uotū cōsiliois sanato. *xviii.*
trienniu' miles quidā loderwic'
noīe de castro are. in armis laborabat.
et uocatus est domn' albas ut infirmū
militaret. In ardescēte infirmitate. cū
iam miles idē omīno esset. desperatus.
monitus ē ab altē ut se ordini redderet.
et uotū cōuersiois ut mos ē uerbis exp-
meret. Qui cōsilio acquiescēs. mor ut
ex cōsensu uxorē inē manus albas
se reddidit. facies eius cepit imitari.
et qdāmodo utari. ita ut pallor uirē
in candore. et color liuidus pficeret i ru-
borem. cūctis qui aderāt stupentibus.
et dei donū in moribundo mu:itab. Et
ut plus dñs ad huc manifesti ostēde-
ret. q' ppter uotū ordis infirmū distu-
liss. cepit idē miles sine sudore. sine
sangne. sine sternutacōe. et infirmi-
tatis naturā cōualescē. *No. nō ingtus*
bñficijs diuinis. deportari se fecit ad
monasteriū nr̄m. in quo factus no
uicius et mōchus. n̄ multo p' migra
uit ad dñm. No. Sicut ex uerbis tuis
colligo. opinio tua est infirmū p pe
nitēciā et orōnes dies suos posse plon
gare. De eo q' deus aliqñ diffat p'ore
ppter penitēciā. et exemplū de ezechia. xv.

Non hoc dico: q' nō credo quāpiā
posse tinnū sibi a deo cōstitu-
tum extendē. s' mortē quāq' iminētē

euadē. **Q**uod si uerū n̄ esset: ecclesia
supflue p infirmatibz oraret. Cū orō
sancta mortuos susaret ad uitā. au-
nō qd minus est. morituris obtineat
sanitatē. *Ezechie penitēti et flenti. p*
ysaiam a dño dicit. Audiuī orationē
tuā. et uidi lacrimas tuas. Ecce ego ad
iaā sup dies tuos quidē annos. Super
quē locū haymo sic dicit. Sciendū uero
qd siat pthoplasto qñ sub cōdicōne
dātū est. ut immortalis esset. si diuine ius
sioni olediret. ita in pdestinacōe dei hū
quoq' āni dātū sūt. illi si innocent uinet.
et nūme supbiret. No. uō ppter supbiam
obtrachi sunt. ppter humilitatē restituti
sunt. No. Uelle m̄ ista q' p'funda sunt
ex scripturaz. testimonijs ap'aus plari.
q' nodus diuine pdestinacōis multis
uita fuit erroris. No. Nodus diuine
pdestinacōis m̄ prorsus insolublis ē. Qs
cū nouit sensū dñi. aut q's cōsiliariū
eius fuit. Actamē que supius posita
sūt. scripturaz. auctoritate referantur.
Sais iob de hoīs mutabilitate loquēs.
dicit deo. Constituī tinnos ei. q' p'iri
nō poterūt. Ecce in hoc loco hēs homī
tinnū uiuēdi a deo cōstitutū. et qd
idē tinnū intūsgressibilis sit. Ad uero
eundē tinnū quāq' q's male uiuendo
ponit p'antipare. testis ē psalmista
qui ait. Uiri sanguī et dolosi n̄ dimi
diabūt dies suos. Si nō pcedit eis dies
quibz uiuē poterāt dimidiare. certū
est illos longe ante tinnū cōstitutū
desicē. Similit' boni lene uiuēdo quāq'
merent' tinnū suū puenire. sicut de
uno bono in oīm bonoz. psona dicit.
Raptus est ne malicia mutaret itel
lectū illi. et ne fictio deaper aiām illi.

Desinat ergo homines stulti. stulti dicere:
 stulti credere. quia hodie sunt pauci prin-
 cipes. pauci et nobiles. qui dies suos
 impleant. et ad etatem senilem perueniant.
 Ecce hoc. Nimirum quia pauperes depre-
 dant. et pauperum lacrimis ante tempus suffo-
 cant. His ne audire exemplum de quodam
 tyranno. qui quia dies suos curiae pecca-
 do non credidit libertus peccauit. *Novicia.*
Uolo et desidero. Mo. De errore lodewi-
ci lantguy et de predestinatione. Cap. xxvi.
Et relatione audiam utriusque religiosi
 cognoui lodewicum lantguyum
 patrem humani lantguy qui ante hos du-
 os annos defunctus est. in errore periculo-
 so non solum prope animae sed et subditorum sub-
 stantiae decessisse. Qui cum esset pater ac-
 tyranni maximi. duras et plenas in se
 commissum plurimum facies exactioes. multas
 ecclesiarum sibi usurpas possessiones. et propter
 hoc alia quam plurima mala a uiris reli-
 giosis corripitur. qui ei proponeretur in confes-
 sione penam malorum et gloriam electorum. ubi
 bum miserabile respondit. Si predesti-
 natus sum inquit nulla peccata poterunt mihi
 regnum celorum auferre. si predestinatus nulla
 bona mihi ualebunt conferre. Et sicut
 in die solite est non. Conradus senex
 monachus noster de turingie patribus ordinis.
 uisum illi psalmiste. celum celi domino.
 terram autem dedit filiis hominum. loco
 patribus ad suam excusationem arguentibus
 se proponebat. Erat siquidem literatus. et
 ob hoc amplius induratus. Et cum ei di-
 cerent uiri timorati. Domine pater anime
 ure. desinite peccare. ne de peccatis uiris
 perocatus. patrem in patris occidat. ite-
 rum respondit. Cum uenerit dies mortis
 mee moriar. non illi propterea bene uiue-

do extendere. neque male uiuendo peruenire.
 Volens illi prius dominus a tanto errore
 misericorditer reuocare et reducere ad mentem.
 infirmitate periculosa cepit eum flagella-
 re. Vocatus est medicus eius uir bonus
 et discretus. et non solum in physica. sed
 etiam in theologia non mediocriter lictus.
 Cui princeps dixit. Isti uides infirmus
 sum ualde. adhibe curam ut possim conua-
 lesce. Memor medicus erroris illius.
 respondit. Domine. si uenit dies mortis
 ure. non uos poterit cura mea morti sub-
 trahere. Si uero moritur. non estis de in-
 firmitate ista superflua erit medicina
 mea. Et ille. Quomodo sic respondes. Si
 michi non fuit adhibita cura diligentia.
 et diutius proposita. potero tam a meipso quam
 ab aliis imperitis negligi. et ante tempus
 mori. Audito hoc uerbo physicus. mit-
 tum hilaris effectus. data occasione res-
 pondit. Domine si creditis uitam uestram pos-
 se pretolari uirtute medicine. quare hoc ar-
 de reuertitis de penitentia et operibus iusticie.
 que sunt antidota anime. Si ne his anima
 morietur. sine his ad sanitatem quam est in
 finita uita nemo peruenit. Consideras
 lantguyus pondus iulorum. et quod rationa-
 biliter perassit. dixit ei. De certo medicus
 esto anime mee. quia per tuam linguam media-
 nale deus liberauit me a maximo errore.
Ho. Nunc non bene uirum postea prin-
ceps iste. Ho. Minime. Pmisit
uerbis. quod non impleuit factis. Quali-
etius finis fuit. cum quanta sarcina
peccatorum obierit. pena tormentorum illius
in segetibus te docebit. Reuertam igitur ad
predecessorem. quia longa hac euagatione
fecit interrogatio tua. Quod quidam con-
uertant propter pauperem. Cap. xxvii.

Sicut multos trahit ad ordinem
mediana infirmitatis: ita plu-
mos inter compellit cunctis paupertati.
Sepe uidimus et cotidie uidemus. persona
aliquam in seculo diuites et honestas. ut sit
milites et ciues cogente inopia uenire
ad ordinem: magis ex necessitate uolente
diuiti deo seruire: quam inter cognatos
et notos egestatis confusione sustinere.
Cum quidam uir honestus exponeret in
confusione sue ordinem: adiecit. Certe si
in rebus meis habuisse prosperitatem: nunquam
uenisse ad ordinem. Noui quendam. qui pa-
tribus suis fratribus diuitibus diuiti reuertit.
et cum consumpsisset omnia sibi dimissa tunc
primam uenerunt necessitate pallio deuo-
conis palliantes: uel potius de ipsa ne-
cessitate uirtute facientes. **Mo.** Non est ne-
cesse de talibus exempla querere: cum uideamus
tali occasione plures marie conuulsos ad
ordinem uenire. Sed leati sunt illi qui diui-
cias habuerunt: et per christum illas contempsit.
Mo. Non ideo leati quod diuitiarum posses-
siones: sed ideo beati quod diuitiarum contemptores.
Plus placuerunt deo duo minuta uidue:
quam multe diuitum elemosine. Scias etiam
quosdam diuiti propter crudelitatem aliam cul-
pe: siue notam qualiscunque infamie. **De**
Canonico ob crudelitatem quidam furti
uuenis quidam in domo **uiso.** **Ca. xxviii.**
uiri nouicius fuit: que occasio humi-
di ad ordinem traxit. fuerat siquidem cano-
nicus quidam ecclie in colonia. Qui cum se-
cundum domino suo clerico honesto. cum tunc
temporis comensalis erat. furtum licet
paruum. et a seruis illius deprehensus fu-
isset. in tantum erubuit ut de seculo fugiens.
monasterium nostrum peteret: atque nouicius
fieret. Maluit deo seruire: quam tantam

confusione inter suos conferens sustinere.
Ego eodem tempore in ecclesia positus cum
sani conuersionis eius ut iam dictum est intel-
leri: et quia stabilis non esset talis uisio.
satis timui. **De adolescente cui scimonias**
ab ipso impregnata causa fuit con-
uersionis. **Ca. xxix.**

Alius quidam adole-
scens scimoniale quendam
impregnauit: et confusione urgente
simulque timore. eo quod femina nobilis
foret: conuersus est in ordine nostro. Et
quoniam dyaboli ei impauerat in ruinam. per occa-
sione facta est illi in salutem. Iuuenem super
deum iusto dei iudicio ordinem deserente: iste
adhuc plenerat dei misericordia se conserua-
te. **Mo.** Iste uideo non est uolentis neque
curantis: sed miserentis dei. **Mo.** Ita est.
Ad quidam etiam conuertantur ob paulum uite
temporalis: hoc exemplo doceleris. **De no-**
bili uiro qui gratia conuersionis capitali

Ca. xxx.
Eo tempore quod rex **francia abductus est.**
Otto perfectus est romia coronatus
in imperatorem. imperium super mosellam fratri
suo henrico palatino regendum commisit.
Hic nobilem quendam uirum perdone. per iudi-
cium capitali sententia dampnauit. Aduertit
daniel abbas scouaue: suisque patribus a
pud palatinum obtinuit. ut ei licet ui-
uere. et deo pro peccatis suis in ordine cisterciensis
satisfacere. Sic homo pro suis sceleribus mor-
ti addictus: per gratiam conuersionis euasit
sententiam dampnationis. Frequenter huic si-
milis audiui. scilicet ut homines flagitiosi
pro suis criminibus uariis suppliciis deputa-
ti beneficiis ordinis sint liberati. **Mo.** Licet
hec sit minima. non tamen sit praeiudicanda: eo quod
sit edificatoria. **Mo.** Quibus hi uidebunt mi-
nima: audiat de hijs quos timor pene gene-
ralis conuertit magna atque terribilia.

**De conuersione alluiis morumūdi q̄ mor-
tuus fuit et reuixit. Cap. xxxij.**

Anre hos annos uiginti quatuor
ablas quidā in morumūdo fuit: quē
talis necessitas ad ordinē traxit. Que
de illo dicturus sū ex relacōne dñi
hūmāni abbis loci scē marie agnouit:
qui eundē ablatē uidit: loquente au-
diuit: atq; gestus illi diligēcius utro-
te q̄ mortuus fuit et reuixit cōsidauit.
Cū esset iuuenis cū cetis scolaribz stu-
delat parisiis. Qui cū esset duri inge-
nij. labilisq; memorie. ita ut pene ni-
hil possit capere ul' retinere: ab omibz ir-
ridelatur: ab omibz p̄diota iudicatur.
Unde cepit turbari: multisq; doloribz
cor eius affligi. Contigit ut die qdā
infirmaret: et ecce sathan affuit qui
dicit ei. Vis in facie hominū? et ego
tibi dabo scienciā om̄iū litterarū. Iudices
hec iuuenis expauit: et dyablo talia
suggenti respondit. Redit post me satha-
nas: q̄ nūq̄ eris dñs meus: neq; ego
homo tuus. Et cū ei nō acquiesceret. ma-
nū illius q̄ uiolenter aperuit: lapideq;
ip̄ones dicit. Quā diu clusū tenuis
lapidē istū in manu tua: scies om̄ia.
Recedete inimico iuuenis surrexit:
scolas intrauit: questionēs posuit: oēs
q̄ disputādo superauit. Mirati sūt om̄s
unde p̄diote tanta sciencia: tāta faci-
dia: nouitas tā inusitata. Ille uero ne-
gociū celatū habuit: nec alicui hōim
causā tante scē exponere uoluit. Non
multo post infirmari cepit usq; ad mor-
tem: uocatus est sacerdos qui ei audi-
ret cōfessionē. Qui etiā inter cetā cōfec-
sus est. quomō a dyablo recepissit lapi-
dem: et cum lapide scienciā. Respondit

sacerdos. Dico miser artē dyaboli ne ex-
pers fias sciencie dei. Tenuit ille lapi-
dem quē ad huc manu tenebat. piecit:
et cū lapide fallacē sciā depoluit. Quid
plura. Defunctus ē clericus: et corpus
eius positū in ecclia. ordinatis cōa fere-
trū scolaribz qui more xp̄iano psalmo
decantaret. Demones animā tollētes.
et ad uallem pfundā terribilē. fumūq;
sulphureū euaporantē illā portātes:
ordinatū se ex utroq; pte uallis. Et q̄
stabant ex una pte aiām miserā ad
similitudinē ludi pile piātes: alij ex
p̄te altā p̄ aera uolantē manibz susci-
pielant. Quorū unguēs ita erāt aci-
tissimi: ut acis exacuatās. om̄eq; aci-
men ferri in xp̄abilit̄ superet. In quibz
ita torq̄bat. sicut postea dicebat cū eū
iactarent ul' exaperent: ut illi tormēto
nullū genus tormēti posset equipari.
Misertus illius dñs. misit nescio quā
celestē psonā uirū magne reuerencie:
q̄ demonibz tale nūciū deferelat. Au-
dite: p̄cipit uobis altissimū. ut animā
a uobis deceptā dimittatis. Mor om̄s
inclinatēs simul. animā dimiserūt: nō
eā amplius tange p̄sumpserūt. Que
reuerſa ad corpus. mēbra exanimata
uiuificauit: uiuificata erexit: scola-
res arcūsedentes in fugā uertit. Descē-
densq; de feretro dicebat se uiuē: et qd
uiderit. qd uē audierit magis ope q̄
sermone manifestauit. Nam statim
cōuersus in ordie cisterciensi. tā rigidus
fuit sibi. tā durus castigatōr corporis
sui: ut omibz qui eū uidē p̄terant pa-
tentē daret intelligi q̄ penas senserit
purgatoriū ul' p̄ocius inferni. **Novē.**
Expediri uellem utrū locus ille i quo

tornietabat. infra metas fuit inferni.
sive purgatorii. **Mo.** Si uallis illa p-
tinet ad gehennā: constat ei cōfessi-
onē fuisse sine cōtricione. Ad satis ex
hoc placuit. eo qd maxime penā illā
teste celesti nūcio sustinuerit ppter cōsen-
sum retenti lapidis. **Ho.** Nūq̄ dīcēd-
est demoni cōsensisse. **Mo.** Non ut
ei faceret hominū cōsensit: s; in tm cō-
sensit. qd nō statim lapidē de manu
iactauit: s; ad usū sciēcie diligētissime
reseruauit. Circa quē etiā tanto affi-
ciēbat amore. ut nec quidē in infirmi-
tate deponēt: s; cū dolore ad imperiū
sacerdotis pīcet. Si eum dixero fuisse
impurgatorio suspecta est in absentia
scōrū angelor. et pīcia demonior. q̄
animā egressā suscipiāt: susceptā de-
ducelant: deductā tam crudeliter extor-
quelant. Dicebat magist' rodolphu-
scolasticus coloniēsis. in cui' scolis ego
frequēns erā. qd demōēs aiām elcām
de corpis ergastulo egredientē nūq̄
tangerēt: s; bñ angli ad loca purga-
torij. si tamē purgatorio digna esset
deportaret. Tali enī exemplo uteba-
tur. Nō decet ait ut carbonari purga-
torij. Postea ū ppter meritū uite su-
citatus. factus est albas i morimūdo.
i una de quatuor pīmis domibz: uir
sais et iustus. De quo cū interro-
gasset pīcām hīmannū ablātē. si uide-
rit illū aliqn ridentē. qd de resurgētibz
dicat qd ridē nō soleant: respondit.
Scias me hoc ipm in illo cōsiderasse.
nec potui dephendē i gestibz ei' nūtiū
quidē leuitatis: tante erat grauitati.
tante longanimitatis. Nūq̄ illum
uidi nec quidē subridētē: neq̄ uerba

leuitatis pferentē. **Mo.** **M**iror si ali-
qd dixerit de forma et uirtute aiē. **Mo.**
Laam. Asserelat aiām suā fuisse tāq̄
uas uitreū et speculū. oculatā ante et
retro: plurimū habuisse sciē: uidisse
uniūsa. Nam scolaribz arca feretrū
sedentibz: quecūq̄ accitauerāt maīfēs-
tauit. Uos inq̄ tesseribz lusistis: uos
iūce capillis uos traxistis: uos dilige-
ter psallebatis. **Mo.** Valde me letificat
qd uir iste qui corpe exutus tanta ipe-
nis uidit: tāta audiuit: cetis religio-
sis ordinibz omissis: ordinē nr̄m int-
re uoluit. **Mo.** Merito letificare te debz:
s; aliud tibi dicā. qd eandē tuā leticiā
geminet. **De clerico nigromātico mortuo
qui uiuētī socio apparēs suāsit ordinē int-
re. c.**

Ouo iuuenes sicut didia lōne. **xxxij.**
nō relacōne: apud toletū stu-
delant in nigromācia. Accidit ut un-
illor usq̄ ad mortē infirmaret. Qui
cū moriturus esset. rogauit eū alt' ut
infra uiginti dies sibi apparēt. Et pmi-
sit: si tamē sibi cōcederet. Sedente eo
die quadā in ecclā corā ymagiē beate
uiginis marie. et psalmos p aiā illū
legente: affuit miser ille: miserimē
gemitibz sua indicās tormēta. Quē
cū interrogass' ubi esset. ul' quomō hālet:
respondit. He mī: qā eternalē dāpnatū
sum. ppter artē qm didia dyabolīcam.
qā reuā mors aiē est. sicut titulus ei'
ostendit. Cōsulo autē tibi sicut socio
meo unico. ut ab hac execrabilī sciēcia
recedas: et uitā religiosā sectādo. deo
p pīs tuis satisfacias. Quē cū uiu-
rogass' ut tuā ore sibi uia uiuēdi os-
tendēt: iterū respondit. Nō est uia secu-
rior: quā ordo austeritatis: neq̄ int' oē

genus hominum pauciores descendunt ad inferos. quam persone religionis illi. Retulit et alia plima que causa breuitatis omissa: eo quod in libro visionum clareuall scripta sunt. Iuuenis uero mor renouans nigromantiae: factus est nouicius. ac deinde monachus in ordine asteracensi.

No. fateor in hoc facto leticia cordis mei geminata. **Mo.** Quia in ore duorum aut trium testium stabit omne uerbum: ut audire de tuo clerico pene simili modo uiso. **No.** Volo ac plurimum desidero. **Itē de clerico qui pro pena loderwici lantguy q̄s uidit ad ordinē uenit. xxxij.**

Narrant in sepius sene monacho nostro conrado. qui pene centenarius est. cum super feci mentionem: didici quod rescriptum quidem de turingia fuit natus. et in armis ante conuersionem exercitatus. multa nouit de actibus loderwici lantguy: de quo super capitulo uicesimo septimo longa terui narratione. Hic cum moreretur. duos filios reliquit heredes. loderwicū saltem: qui in prima expeditione iherosolimitana defunctus est. et hermannū qui eisdem in principatu successit. qui nup̄ obiit. Loderwicus uero qui satis erat tractabilis et humanus: et ut uerius dicam ceteris tyrannis minus malus: tale edictum posuit. Si nō aliquis esset inquit qui ueris iudicijs uera de anima pris mei dicere in possit: bonam curiam a me reciperet. Iudicabat hec miles quidam pauper: qui fratrem habebat clericum in nigromantia quique satis expeditum. Cui cum uerba principis indicasset: respondit ille. Bone frater dyabolum aliquem per carmina uocare consueui: scilicet ab illo que uolui: dum est quod ei colloquar. Artibusque renouari. Instante milite

opportune inopportune ad memoriam ei rediens propria paupertate. promissumque honorem: pater eius tandem clericus uictus demones uocauit: uocat quod uellet inquisiuit. Respondit clericus. Penitet me tanto tempore recessisse a te. Indica mi obsecro. ubi sit anima domini mei lantguy. At demones. Si uis mecum pergere: ego tibi illum ostendam. Et ille. Silenter illum uidere: si sine periculo uite mee illum uidere possem. Cui dyaboli. Juro tibi per altissimum et per tremendum eius iudicium: quia si fidei mee te commisisti. incolumem te illuc ducam. hucque reducam. Pones clericus pro fratre animam suam in manibus suis. collum demonis ascendit: quem infra breue tempus ante portam inferi deposuit. Introspectus clericus. contemplantus est loca nimis horrenda. penarumque diuisa genera: et demonem quendam aspectu terribilem super optimi putei residentem. Clericus ut hec uidit: totus contremuit. Et clamauit demon ille ad demonem baiulum. Quis est ille quem tenes in collo. Adduc eum huc. Cui respondit. Amicum nostrum est: et iuravi ei per uirtutes tuas magnas. quia eum non lederem. si animam lantguy domini sui ostendem. sanumque reducem: ut omnibus tua immensa predicet uirtute. Ille uero statim opaculum igneum cui insedit amouit: et tula enea puteo immissa. tam ualide bucanauit ut uidetur clericus totus finire mundus. Post horam ut ei uidebatur nimis longa puteo eructante flamas sulphureas. lantguyus inter scintillas ascendentes simul ascendit: uidendum se clerico collatum prebuit. Ad quem ait. Ecce prebito sui miser ille lantguyus. quidam dominus tuus: et utinam nunquam natus. Cui clericus. Missus sum a filio ue-

tro. ut ei renūciare possim de statu uro.
et si in aliquo potestis iuuari michi di
cere delectis. Respondit ille. Statu meū
lene uides. Hoc tamē scias qd si filij mei
restituere uellent tales possessiones ta
liū eccliarū ppris noibz eas exprimes.
quas m̄ iniuste usurpau. et sub titlo
hēditario ipis reliqui. magnū aīe cō
ferrent remediū. Cui cū clericus diceret.
dñe nō credent m̄. respondit. Ego dicā
tibi signū. qd nemo nouit pter me ⁊
filios meos. Accepit signo. ⁊ langū
uio eo uidente puto imerso. p demo
nē reductū est. Qui licet uitā n̄ pdi
derit. ita tamē pallidus ⁊ languidū
redijt. ut uir agnosceret. Verba ppris
filijs retulit. signa ostendit. s; mo
dici illi pfuit. Nō in hoc cōsentire
uoluerūt. ut possessiones restituerent.
Respondit tamē ludewic langūius
clericus. Signa cognosco. prem̄ meū
te uidisse nō dubito. ppositū ē pmiū
dare nō rennuo. Ad quē ille. Dñe aur
tis uestra uobis maneat. ego cogita
bo qd aīe mee expediat. Relictisq; om
nibz fr̄is est monachus i ordine cister
ciensi. cōtempnēs omniē labore sus
tinē tempalem. dūmodo penā euade
ret etnā. Ecce halet tria exempla. qd
quidā conuictant timore ul' uisione pe
ne gehennalis. Possem ē de hys ad
huc plura dicē. s; in alijs distinctioibz
illa tibi ppono dissere. **No.** Si talia
homies uidē possent. puto qd tā libe
nō prearēt. **Mo.** Ita est ut dicas. Au
di ad huc qd sup est exemplū. uidelz
qd quosdā conuerti cogat nō morsus
conscie. s; amor cōseruande inocēcie ⁊
desideriū celestis patrie. **De cōuersione**

godefridi mōchy uilariēsis ⁊ de reuelacōi
In mōsterio s̄i **bus eius. Capl. xxxv.**
panthaleonis in colonia qd est nigri
ordinis mōchor. uiuentis quidā fuit go
defridus noīe puritatis erimic. inter
fr̄es suos sine querela cōuersatus. scdm
disciplinā ordinis illius. Et qd scriptū
est. iustus iustificet ad huc. et s̄is s̄i
fiet ad huc. desiderio supne uite acce
sus idem godefridus. et qd scdm cōsue
tudinē regle uiuē nō possi cōsiderans.
uenit ad nos. hūilit et instans suppli
cans ut **collegio iungi miceret.**
Timens. **allas n̄r** magis i causa
esse leuitatē qm̄ deuocionē. cū heu su
ape nō acquieuit. Passus a nobis re
pulsam uilariū uenit. et qd petiuit a
cuis obtinuit. Qui qñte fuit religio
sitatis. qñte s̄itatis. qm̄ ferues in or
dine. p sacras ei reliquias usq; hodie
dñs nō cessat ostendē. Tempore quodam
donus karolus allas uilariēsis q̄ fue
rat p̄or n̄r. ueniēs ad nos duxit secum
eundē uirū uenerable. et sicut m̄ dix
rūt qui uiderūt. tantā grām deuocōnis
ei dñs in missa cōtulit. ut stilladria la
rimarū ex ei oculis sup altare ul' pet
eius stillaret. Quē cū interrogaret.
nōnus theoderic de lūreke tūc nouia
quidā canonic bonnēsis. quomodo orare
deberet. respondit. Nichil delectis i orō
ne dicē. s; tm̄ cogitare de saluatoris
n̄ri natiuitate. passione. resurrectōe.
et alijs que uobis nota sūt. Nō ipse
frequent in usu habuit. hoc et alios
doce studuit. Halebāt et spm̄ pphēcie.
ita ut qñq; mōchys reptacōes futuris
p̄dicet. et ut corda sua p paciēciā p̄a
rent amonet. **Quitas** habuit cōsola

aciones: qm̄ mirificas uisiones: solus
ille nouit. q̄ auctor illarū fuit. Dicam
tibi qd̄ n̄ retulit mōchus quidā religi
osus uilariensis de illo. Cū esset tēpe quo
dā ebdomadarius coquine. et salto se
cūm cōsuetudinē lauaret pedes mō
chorū: dicto cōpletorio cū clausisset
oratoriū. erat enī sacrista: apparuit
ei saluator. lintheo p̄inctus: et peluū
in manu tenēs. et ait ad godefridū. Se
de ut laue pedes tuos: eo qd̄ dudū laue
ris pedes meos. Ad cū territū rēnueret.
coegit eū: flexisq; genib; pedes ei lauit:
sicq; disparuit. Sada feria p̄ palmas
stans in choro. cū psalmi eructauit cor
meū deuote a cōuentu decantaret: ecce
glosa dei genitrix maria de p̄biterio
descendēs. et chorū more abbis cūcūcū
mōchus b̄ndixit: sic q; int̄ abbas et p̄ori
stallū eriens. q̄si ad chorū dūsoz
peraret. Eruit ille post eam ut uideret
quo irer: s; eam uidē nō potuit. Statim
nescio utrū prima ul' tertia die infir
mari cepit. Et cū laboraret i acutis. ul'
q; pascha in cōuentu p̄seuerās. dorsi q;
castiga cōib; lacerans. atq; sacros p̄a
nos cū cetis lauās: tandē infirmitate
depressus in infirmitorio depositus ē. Q
cū iā agonizaret et esset tēp̄ comedēdi:
dixit ei minister suus. Inuitus uado co
medē. timens ne interim moriamī. Va
de ingt securus. ante uidelo te. Qui cū
i mensa sederet. godefridus ostiū refectioni
apuit: mōchū respexit et b̄ndixit: sic q;
uersus oratoriū tetendit. Territus ille:
putabat illū miraculose ualuisse. Sta
tim q; posita est tabula ad eius crētū:
et recordatus ē infirmarius qd̄ hoc ei
pmiserat. Audato eius corpore ad lauā

dum: ita inuenerūt dorsi ei plagis
uirgarū liuidū ut omēs mirarentur.
Sup̄ p̄ reuelacionē leuata sūt ossa ei
et in sacario posita: reseruante q; p̄ re
liquis. Ipsi glā qui sic ad se cōuersos
magnificat: cui cū p̄re et spū scō honor
et imperiū. p̄ omia secula seculorū amē.
Multa alia de eo referunt: que studio
breuitatis supprimo. **De modo et forma**

Satisfactū cōuersionis. **C. xxxv.**
michi fateor de causis siue occa
sionib; cōuersionis: nūc de modo et for
ma eiusdē aliqd̄ delectat. **Q.** Quidā

enī ad cōuersionē uenire uidemus cū
quadā gloriola et ostensioe sc̄lari: ali
os cū exhibitiōe m̄lte hūilitatis. **Q.**

Quid horū est melius. **Mo.** Inuilem

cōuersionē deo placē nemo dubitat:
ostensio autē alicui glē secularis se
cūm intencionē se uertētis iudicat.

Quidā coniti desiderantes. de nouo se
uestiūt: cū cognatis ul' amicis ad mo
nasteriū ueniūt: ne q̄si uagi et pau
pes repulsā paciant.

Alij uero cū di
uites sint paupertatis habitū assumūt:
ut ex hūilitate cōuersionis amplius
mereant. De quib; tibi exempla sū

uingam. **De uisione walewani militis
qui armatus ad ordinē uenit. C. xxxvi.**

Quidā walewan' nomine
cōuerti desiderās. cū dextrario
et armis suis militarib; i hēmenrode
uenit: armatus claustrū intrauit:
et sicut in retulerūt seniores nri qui
tunc p̄ntes fuerūt. portariū illo ducē
te. p̄ mediū chorū uadens. cōuentu
inspiciente. et nouā formā cōuersio
nis mirante: sup̄ altare b̄tē uiginis
marie se obtulit: armisq; depositis

in eadē domo religionis habitū suscepit. Nilum est ei congruū ibi militia deponē seclārē. ubi assūmē pōnebat militia spūalem. Ad huc uiuit. uir bonus ac religiosus p̄us inter mōchos nouicius. postea ob humilitatē suā est cōuersus.

De humili cōsione philippi

Albas philippus abbas. c. lxxviii.

De otterburgh contrariū fecit.

Aliut in retulit canonicū quidā traiectionis. qui tūc t̄p̄is p̄sens fuit. Hic cū esset de honesta parentela natus. et maiori ecclie in colonia canonicū. rudulsi eidē ecclie scolasticū parisiis legentē audiuit. Diuina inspirate grā. magrō suo ignoratē scolas deseruit. et cū esset adulescēs delicatus. lonisq; uestib; induit. paup̄i scolari sibi occurrēt illas dedit. et uilia uestimēta illius induens. ad domū quidā ordinis nr̄i que bona ualūis dicitur ueniēs. se in nouiciū suscipi humilit̄ petiuit. Videntes illū fr̄es. cappa trita atq; uetusta indutū. estimātes eū scolare paup̄em et uagū. suscipere rēnuerūt. Considerās morā repulse esse p̄uolosa. ingressūq; sibi negari. nouissimē dixit. Si nō susceptis me forte uos penitebit. et cū facē uoluit. esse nō poterit. Tūc demū suscept̄ est. Cognita eius cōsione magister rudulsi. dolens cū socijs quibusdā. ad monasteriū uenit. s; fundamentū suppetitū positū mouē nō potuit. Et quia idem philippus se in cōsione humili auit. in tantū deus illū exaltauit. ut nō multo post eidē domui abbas p̄ficeret.

De eo qd̄ quidā i cōsione sua ordines sacros celātes p̄p̄ humilitatē cōsi fiat.

Anta est uirtus humilitatis. ut.

eius amore sepe ad ordinē ueniētes clerici laicos se simulauerūt. malētes p̄cora pascē. quā libros legē. sanctius ducētes deo in humilitate seruire. qm̄ p̄p̄ sacros ordines ul' litteraturā ceteris p̄esse. Hoc qā sepius in ordine cōtingit. ita ut de cōuersis fierēt mōchi. Ante hos q̄tuor annos diffinitū est in caplo gnali. ut tali nō cōuersi manerēt int̄ comūso. Eodē anno quidā ueniēs ut puto dyaconus. laici se simulans. in cōuersū susceptus est. Cui albas cū postea nescio quo p̄dente ordines intelleriss; in sequenti caplo casū eundē p̄posuit. Et q̄ uiris discretis uidebat omīno absurdū. ut q̄s in tali sublimi ordine positus foret sine caractere corone et sine sacrorū ordinū erecutione. sententiā mutauerūt.

No. Non miror si aliqui celant suos ordines in cōuersione. cū legam̄ p̄p̄scat̄ regib; feminas ut fuit br̄a eugenia. et leata eufrosina et sc̄a marina serum uirilē simulasse. *Mo.* Ad hoc miraris sc̄m̄ t̄p̄ib; p̄scas. cū recedat t̄p̄ simile in ordine nr̄o cōtingisse sciamus.

Mo. Hoc om̄ib; modis scire desidero. uidet; a qua p̄sona. ubi ul' quomō. tā mirabilis f̄a sit cōsio. *Mo.* Femina de qua dicturus sū. que fuit. ul' quomō ad ordinē uenit. sicut nobis retulit mōchus quidā qui cū ea nouicius fuit in p̄lacione. fida tibi pandā relacōne.

De mirabili cōsioe br̄e huldegūdis uigis.

In ciuitate que se uirū simulauat. c. xl. Musia que q̄nq; miliaris distat a colonia ciuitate magna. cuius quidā habitauit. filia halens formosa. ac dilectam nomine huldegundā. Quā uxore defuncta. cū adhuc esset in etate tenera

orōnis grā secū iherosolymā duxit. In re-
ditu uō infirmatus: apert tyrū diem
clausit extremū. **M**oriens autē: filiā
omīa que habuit. ministri sui fidei cō-
mēdauit. **S**i fidē nō seruās seruus dñs.
neq; misericordiam exhibens defuncto. cum
ess; impius et auarus. puella nocte in
domo relicta. clam nauigauit: multis
illam miserijs exponēs. **Q**ue mane sur-
gens. cū intellexiss; tutorē infidū cū prī-
sui substantia nauigasse. uehement; do-
luit: et quid ager. ul' quo se uertet peni-
tus ignorauit. **N**on intelligēs ydionia
terre fame cepit talestē: mendicādo tñ
scolas in eadē ciuitate anno uno freq̃-
tauit. **P**ost hec pegrinis de alemānia
aduenantibz. calamitatē suā exposuit.
et ut sui miserent; lacrimabiliter exora-
uit. **E**x quibz unus cetis diacon. uir bon-
et noblis. consolans desolatā. assumēs
q; in nauū suā delictā: dāns necessarijs
ad patriā reduxit pegrinā. **E**odē tpe
cū orta fuiss; trouisia in ecclia treueresi
int; duos elcōs. uolmariū scilicet eiuscē ec-
clesie archidiaconū. et rodulphū maio-
rem ppositū: dñs papa lucius pōn faue-
bat: ptem alterius frederici impator
defensabat. **E**t q̃a nulli erat tutū apice
ad apliaū qui tūc tempis apud ueronā
moralat deferre. ppter insidias ipatorū.
ecclia coloniēsis cū uni pōn faueret.
et ab hoc lras ad iam dñi papā destina-
ret: latulus earūde uite sue timēs pfa-
tam puellā ppter tonsurā et habitū aco-
lescentē estimans: pce simul et pao eo
qđ minor suspiciōnis nota foret i pedne
qm̃ inequte. clausas in lacio lras ut
portaret obtinuit. **Q**ue cū iuxta augu-
tam deueniss; fure offendit. **R**ogata

ab eo ut locus ei ess; itinis nichil mali
suspiciens lilens anuit. **C**ūq; paululū
pcessiss; et qđ sonū psequentiū fur ex-
cepiss; onus cū furto penes puellā repo-
suit: ipē uō ad secessū se ire simulans.
infra frutecta se abscondit. **N**ō morer;
Illa a psequētibz pphendit: cū sacco
ad iudiciū trahit: et p sentēciā laqo ad
iudicat. **Q**ue cū ob furti pscnā nul-
lam sibi pdesse cernēt allegacionē: nul-
lā excusacionē: sacerdotē petiuit et ob-
tinuit. **C**ui excessus suos cōfites. satis
simpliciter exposuit p ordinē. uie sue
causā. et furis nequiciā: et ut sacdoti
uerbor; fidē astrueret. harundinē lras
pontificales cōtinentē ostēdit. **E**t adie-
cit. **S**i fuit fur quesitus: oans iueiet.
Mox ad cōsiliū sacerdotis nem; retibit;
et canibz ambit: fur q̃situs pphendit.
ad iudiciū utq; trahit. **C**ū miser ille
ad criminis cōfessionē cruciatibz cō-
pelleret. ait. **I**n iuste cōpello cōfiteri qđ
nō feci: iste cū furto dephensus scdm
ius ciuile dāpnandus est. **E** cont; cū
puella diceret sibi onus dolose fuisse cō-
missū. et restitue uellet depositū respo-
dit ille: onus istud meū esse nego.
Hor unius testimoniū ē nullius. **A**d
hec uirgo obmutuit. **T**ūc accedēs sa-
cerdos p ipā allegauit: et qđ ess; ino-
cens doloq; hominis arāuēta satis
affirmauit. **E**t si minus inq̃t uerbi-
meis credit: examine ferri cādētis.
quis reus sit qđ inocens facile cōpla-
bit. **A**d cū omibz placuiss; manus
furis exusta est. puelle uō manus
illese apparuit. **T**ūc fure celerius sus-
penso: confessor et liberator iugis gau-
dens. illam in domū suā recepit. **E**t

ecce dyablo instigante qui saluti iugis
inuidit. cognaco furis innocua i dei
iudicio liberata. de domo sacerdotis ex
trahit. reoq; deposito loco eius illa sus
pendit. **M**ox anglis dñi affuit. qui et
uirginē ne laquei sentiret angustias
sustentauit. et mirifico uultus sui o
dore refecit. Et cū nichil sentiret dolo
ris. ymo maximis se putaret intesse
delicijs. in ipā nocte tā suauē audiuit
melodiā. symphonīā tā diuisā tam io
cundā. ut nullus chorus siue corporali
siue instrumentali. tante dīcedini po
set cōpari. **S**asatante ea qđ hoc esset. re
pondit anglis. Anima sororis tue ag
netis cū hoc cōcentu anglico i celū de
fertur. et tu post bienniu felicitē seqri.
Sic leata illa p bienniu pendēte. pastore
iuiano pascētes. misericordia moti cōdir
erūt ut corpus deponerēt. atq; sepul
ture cōmendarēt. **I**naso uo laqo n ut
suetudo ē cadauerū cū pondē cecidit.
sed paulatim anglo sustentante ad
terā dimissa stetit. **Q**uo uiso. triti
pastores fugerūt. **D**ixitq; ei anglis dñi.
Ecce liba es. uade quo libet. **R**espondit
illa. Dñe mi ueronā ire pposui. **S**ta
timq; i momēto trāslata est ueronā.
Et ait anglis. **U**eronā hinc distat tbr
miliariis. **I**nter augustā uero i uero
nā septē dieb; numerat. **N**o **V**ident
m in hac puella antiq; iustor; miracū
renouata. uidet; scā bñdicti albis. et
albauc pphie. **E**x quib; cū pōr absens
ess; uidit germane siue scolastice aiā
in spē columbe celi secreta penetrare. **A**lt
uero ppha sal; de iudea i momēto i la
biloniā trāslatus ē. **M**o. **I**serū dias
nec minus miror qđ audire meruit.

animā sororis cū cōcentu anglico tanto
loco; spacio intposito deferri in celū. qm
qđ bñs seuerinus colonie positus aiā
scā martini cū simili cōcentu ascēde cog
nouit ad dñm. **A**d huc alia duo magne
glē bñficia sūt ex hibita. sal; qđ angelo
sustentate caulei dolores nō sensit. i qđ
finē suū tā longe ante pscuit. **P**ost uero
apud ueronā negocio pacto. cū rediens
dyocēsim intrass; wormaciensē. nō ing
ta diuine misericordie. pce et ope cūcā uene
rabilis incluse obtinuit. ut a dōno tho
baldo altē sonauie in nouiciū susceper.
Est autē sonauia locis amenissim; no
men trahens a re. **P**utans eā idē allas
esse adolescentulū. pē tergū suū i eodem
equo sedē iussit. **Q**ue cū loqueret uoce
feminea et gracili. dixit ei ablas. **F**rat
ioseph nūdū mutasti uocē tuā. **R**espo
dit illa. **D**ñe nūq; illā mutabo. **A**doles
centē se simulans. nomē scā ioseph sibi
iposuerat. et eū quē ualidas tēptacōes
uicisse nouerat. cōt; duplicē hostē pug
naturā. carnē sal; et dyablim memorie
sue arāus iprimet. i p auxiliū plenius
sentiret. et uidet; in ea illud salomois
impletū. **M**ulierē fortē qđ inueniet.
Non est inuentū simile in ordine nro.
et ideo sine exemplo. **M**ulierē inq; ex
omnib; nō inueni. **I**ngressa placōne.
manū suā misit ad forcia. **I**nter uiros
domuit. cū uiris comedit et bibit.
uiris ad disciplinas dorsū suū nudauit.
Et cū ess; iuuecula mltē guttans. tñ
ne serus eius notaret. qñq; suis socijs
in placōne signa aliq; ostendit leuita
tis. **N**am absente magistro mōchiū
qui her nobis retulit hermanū noīe
tūc puerū quatuordecim annor; ad aphū

suū ducēs. ait. Considerem in hoc uino
quis nr̄m sit formosior. et cū relucētes
in eo facies intenderūt iterū aiebat. **Hec**
mane. quomōdo placet t̄ facies mea.
Respondit ille. Videtur in mentū tuū
dispositū. sicut mentū mulieris. Tunc
illa q̄si indignādo recessit. Postea p̄neg
lecto silencio. ambo uapulabant. **No.**
Miror si aliq̄s in ordine habuerit tēp
taciones. **No.** De eius tēptacōibz nich
il audiui. S; qd̄ alijs fuit causa tēptaci
onis satis intellexi. Cū appinquaret
tēpus resoluōis eius. cepit infirmari.
Et cū p̄ nimia debilitate ad lectū suū por
tare. mōchus quidā eā intuens. iuxta
se stantibz clara uoce dicebat. Homo iste
ul̄ femina ē ul̄ dyabls. Nūq̄ illū respu
cere potui sine temptacōne. Et satis p̄
batur ex hoc loco. qd̄ fortis sit uis natē.
Hocansq; porē. cū ei p̄cā quedā leuia cō
fiteret. et ille interrogaret si umq̄ aliquā
cognouiss; mulierē. respondit illa. Nū
q̄ dñe rea fui aliau? mulieris siue uiri.
Hoc adiacens p̄p̄ sexum. Deinde recita
uit ei p̄ ordine eo mō quo p̄dictū ē uni
uersa q̄ circa se acta sūt. tacito seru. pri
ore stupente ac dicēte. fiat que loq̄ris
fidē excedē uident. et quo argumēto p̄
bare potō illa esse uera. Respondit puel
la. Hodie bienniu effluxit ex quo ange
lus dñi p̄cedenti m̄ diē resoluōis mee p̄
dixit. Scio aut credidi. fidē seruauī. cur
sum cōsummaui. de reliquo repōita ē m̄
corona iusticie. Si ea feria qua p̄dixi
aū obitū meū nō deposuero officiu ling
ue. uir spacio unius misse legēde. nō
michi credatis. Et adiecit. Cū defuncta
fuo apparebit in me unde stupeatis. et
diuine uirtutis gr̄as merito refatis. **H**ys

dictis q̄rta feria ebdomade paschalis
xij. kl. maij. anno dñi. m̄. c. lxxxvij. **Q**uarta
sole tendere ad occasū. sc̄a illa aīa de
corpe uigineo egressa migravit ad do
minū. Pussa tabula. cū tā altus qm̄
ceti frēs ad eius exequias cōuolasset.
et corpe exportato ad lauadū detectū
fuisse. serus femineus apparuit. Tunc
om̄ibz in stupore uis miraci nouitate
nūciatū est sacerdoti cōmendacōes legē
ti. Qui cognito seru textū mutauit.
et p̄ monacho monachā et p̄ fr̄e sorore
noīauit. Postea cū breuia p̄ ea scribēda
esset et nomē ei ignoraret. s; tali for
ma scripta sūt. xij. kl. maij. obijt an
alla xpi in sconawia. Elapsis aliq̄
diebz cū frēs nomē illi b̄c̄e scire deside
rarent. miserūt inuitanā colonie un
de se oriundā dixerat. et cū studiose ar
cūquaq; de eius cognacōne iuestiga
rent. nutu diuino iuenta est quedā
anus que se ei cognatā fuisse dicet. ac
serens eā hildegundā uocatā. Cū aū
hos ānos cōsecaret nouū oratoriū
in sconawia. ex diuisis p̄uicis ad de
dicacōne ppli cōfluētes. et
b̄c̄e hildegundis uirtutes audietes. tu
mulū eius frequētauerūt maxie. sc̄as
ei orōnibz se cōmēdantes. deū sup̄ tān
mirabilibz glificantes. **E**t nos frēs cū il
lis gr̄as referamus saluatori nr̄o. qui
hec fieri uoluit nr̄is tempibz i ordine
nr̄o ad glām suā et edificacōne nr̄am.
Qui uiuit et regnat deus i sc̄a sc̄or. **Am.**
Om̄is homo miret. homo qd̄ fecit. **vs.**
iste. **H**ec aut fossa cinēs iclusit et ossa.
Iuuenis mas parit. mores s; femina
claret. Iuxta fefellit. morsq; refellit.
rem simulatā. Hildegunt dicta uite

est in codice scripta. Maij bissexis. ē
hec defuncta kalendis. **No.** Tanta ē
fortitudo mētis in quibuscā feminis.
ut merito laudet. **De uidua coloniēsi**
que i capta cōuersi egressa ē de ciuitate.

Honesta quedā. **Mo.** Caplin. xli.
matrona de colonia diuicijs
pollens et etate flores. cū post mariti
mortē xpo multū uellet. timore amicorū
a quibz ei desiderium impediret. habito
cōsilio dñi karoli uilariēsis ablati
capta cōuersi induit. sicq; p illū de ci-
uitate educta i monte scē walpurgis
monialis est effecta. **No.** De cōuersi-
one uiduarū seu maritarū que de fece
seclī gustauerūt nō multū miror. uigi-
ni uero cōtē parentū uoluntatē se cō-
uertēciū cōstanciā satis amiror. **Mo.**
Quasda p hys in exemplū t pponam.
De cōuersione metildis magrē i fuisse

Omnia metildis nich. **Ca. xlii.**
magrā hodie in fussenich. cū
haleret parētes diuissimos et ad seclī
nuptias nutrire. ad huc i etate tenia
cōstituta. se solo xpo uelle desponsari
monialisq; fieri. cotidie prestatā est.
Cūq; blandicijs siue minis nō posset
auiri. die quadā uestibz purpureis
cōtē uoluntatē induta matri rēdit.
Caā si feceris me aureā. nō potius
mutare ppositū meū. Tandē tedio af-
fecti parētes eius. cū eā locare uellet
in p̄dicto mōsterio scē walpurgis n-
esse posset. eo qd cōpletus fuisset statu-
tus numerus sororū. in uissenich cōuēsa
est. Ubi adeo p̄fecit. ut nō mltō p̄-
licet ad huc adolescētia magrā effi-
ceret. Quā post ānos paucos alcidis
soror eius carnalis marito uiduata.

et ipā ad huc adolescētia secuta. i eodē
cenobio scā est p̄orissa. Quax exēplo
quedā earū cognata. timore parentū de
dyocesi traiectē in habitu uirili egres-
sa. apd san thomā que est domi ordinis
nri et in ep̄atu treuerēsi p̄rita se cōiuit.
Hanc cū soror imitari uellet. a parētibz
capta ē. et uiro tradita. Spero autē qd
deus tā feruentē cōuersionis uoluntatē
nō relinquat irremunatā. **De cōuersi-**
one helswindis abbatissē de porceto.

Audabilem p̄mo satis **Ca. xliii.**
mirabilem dōne helswindis ab-
batissē de porceto cōuersionē. t replicabo.
Hec cū esset ad huc arnoldi sculteti filia.
Aquis uiri potētis diuicijsq; ciuis. sic
ab ineunte etate feruebat zelo cōuersionis.
ut matri frequēter diceret. **Mater fac me**
monialē. Solita enī erat cū matre ascē-
dē montē scī saluatoris. in quo tūc ma-
nelat cōuentus sororū de porceto. Die q-
dam p fenestrā coquine latentē intrans.
dormitoriū ascendit. et puellē cuiusdā
cucullā induens. cū ceris chozū intuit.
Ad cū matri abire uolenti p abbatissā
innotuiss. illa putans iocum esse. res-
pondit. **Uocate puerū. oportet nos ire.**
Uenit illa intrinsecus ad fenestrā dicens.
Monialis sum. nō ilo teā. Mater uero
timēs maritū. respondit. **Modo tantū**
uenias meā. et ego patre tuū rogabo
ut te faciat monialem. Sicq; exiuit.
matre uero tacēte cōgit ut itū montē
ascenderet filia dormiente. Que cū sur-
resset matri in ecclia quesita et nō inue-
ta. in monte esse suspiciās. eā secuta est
sola. et p p̄dicam fenestrā ingressa. rur-
sum habitū induit. matri q; roganti
ut exiret respondit. **Ammodo me non**

decepti. es: uia sibi pmissa replicis. Ma-
tre u: cu multo timore recedere. par-
ai sibi furibundus ascendit: fores effre-
git: filia uociferante eduxit: cognati
qui ea auerteret comisit. Quibus illa
nodu ut puto noue annor ta sapiet
respondit. ut mirarent. Quid plura.
Ep'o leodiensi patre et eos a quibus educ-
ta fuerat excommunicate. loco restituta e-
er post annos paucos ibide in albaissa
electa est. Hec conuersione dicta sint.
Multa huiusmodi xpc in suis opat elis.
ad glam sui nominis: cui ai pre a spui
sco honor sit et imperiu. p infinita se-
cula seculor. Amen. **Explicit prima
distinctio de Conuersione.**

Incipiunt capla secunde distinctionis

De contricione. Caplin. I.
Contricione. qd sit. unde di-
catur. q. sint ei spes. qs fructu.

De monacho apostata q in bello. ij.
confessus. et in confessioe contrit. elegit duo
milia annoru in purgatorio. iij.

Item de mocho apostata qui in miraclo
sa Bernardi contritus extra ordine mor-
tuis. et in clericali habitu sepult' effossus
in tonsura et habitu mochi apparuit. iij.

De sacerdote qui dixit. si peccata sunt peccata.
nisi saluabit' anima mea. v.

De luxurioso sacdote cui columba i die
natalis dñi tribz uicibz sacramentu alta-
ris tulit. et p contricione restituit. vi.

De hildebrado latrone ipenitente. et pe-
na eius post mortem. vii.

De godechalco usurario qui sede ignea
sibi in penis ppatam uidit. viij.

Qua graue peccatu sit usura. ix.

De pabla lotoldi wormacensis epi. x.

De scolari parisiensi qui ob nimia cotri-

cione confiteri no potuit. cui peccata incedula
scripta diuinitus sunt deleta. xi.

De muliere que de filio concepit qua ino-
cencius pp ob pccam contricione a pccati pena
iudicauit absolutam. xij.

De contricoe nobilis iuuenis q xpm nega-
uit. et p intercessionem be Marie uigis gre re-

Quid augustini sen. xij. stituit est.
nat. de sera penitencia. xij.

De henrico conuiso q peccatu distulit usq
ad mortem. xv.
qui sacramentis in fine pccapans. i pcc mor-
tem cuida appuit dices se ob non ueram
contricione dampnatum esse. xvi.

De milite remense qui in p'sencia sci
Bernardi comunicas contritus decessit. xvij.

De cotricoe philippi comitis flammensis.
De cotrita orone conuictus de he xvij.
menrode. q tempe salmantis cor frederici
imperatoris mutauit. xix.

De religiosa feina que ter in ebdoma obti-
nuit mocho lacrimas infra matutina. xx.

Ite de femia que dono walthero albi
uulariensi impetrat a dno gra lacrimarum.

Ite de monacho qui eidem wal-
thero eandem gratiam obtinuit. xxi.

De mocho ad cui lacrimas dyaboli res-
perit. cu cor ei i ani gla extolleretur. xxij.

De clerico qui puella iudea stupuerat.
que ai iudei accusae uellet in ecclesia. ia
contritum. obmutuerunt. xxij.

Item de uigie hebrea a qda ipregnata.
qm ai pentes pccata credent messia peperit.

Ite de puella iudea apud xxv. filiam
louania baptizata. xxvi.

De puella in Linse baptizata. xxvii.

De clerico q dixit epos alemanie n posse

De mocho clareuallis xxviii saluari.
qui no acceperat recipere episcopatu. xxix.